

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**ΤΟΠΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**

(ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ – ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ)



ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κ. ΦΥΛΑΚΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΣΕΜΠΡΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Α.Μ.: 8064

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ- ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει τίτλο «Τοπική Τουριστική Ανάπτυξη Δυτικής Θεσσαλίας (Ν. Καρδίτσας – Ν. Τρικάλων)». Η δομή της χωρίζεται σε τέσσερα (4) κεφάλαια.

Στο **πρώτο** κεφάλαιο δίνονται κάποια γενικά στοιχεία του Ν. Καρδίτσας. Αναφέρονται τα αξιοθέατα του νομού, μοναστήρια, μουσεία, γίνεται επισκόπηση της Λίμνης Πλαστήρα, του Μουζακίου, των ιστορικών μορφών του νομού. Επίσης παρουσιάζονται προτάσεις για την ανάπτυξη των χωριών.

Στο **δεύτερο** κεφάλαιο γίνεται εισαγωγική αναφορά για το Ν. Τρικάλων και ειδικότερα για την γεωμορφολογία, την παραγωγή και τα αξιοθέατα. Παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού, η τουριστική αγορά, η στρατηγική προϊόντος και η στρατηγική διανομής.

Στο **τρίτο** κεφάλαιο προτείνουμε βασικές δράσεις τουριστικής αξιοποίησης του Ν. Καρδίτσας και Ν. Τρικάλων. Οι δράσεις αυτές αφορούν ενισχύσεις σε επενδύσεις, παρεμβάσεις αγροτικού τουρισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης, ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών αγροτικού τουρισμού, ενέργειες προώθησης – προβολής, προστασία – ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στο **τέταρτο** κεφάλαιο δίνονται συμπεράσματα που αφορούν την τουριστική προβολή και τις αναγκαίες θεσμικές και οργανωτικές προσαρμογές.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή και εισηγητή της πτυχιακής μου εργασίας κ. Φύλακτο Δημήτριο για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2
1.1. Γενικά	2
1.2. Πρόσβαση	5
1.3. Διοίκηση – Οικονομία	5
1.4. Αξιοθέατα	5
<i>1.4.1. Πανσίλοπο</i>	5
<i>1.4.2. Κεντρική Πλατεία – πεζόδρομοι</i>	6
<i>1.4.3. Δημοτική Αγορά</i>	6
<i>1.4.4. Δημοτική Πινακοθήκη</i>	6
<i>1.4.5. Παπαράτζα</i>	7
<i>1.4.6. Αξιόλογες επισκέψεις</i>	7
<i>1.4.7. Μοναστήρια</i>	7
<i>1.4.8. Μουσεία</i>	8
1.5. Η Λίμνη Νικολάου Πλαστήρα	8
<i>1.5.1. Φράγμα - Υδροηλεκτρικό εργοστάσιο</i>	10
1.5.2. Κοιμωμένη των Αγράφων	10
<i>1.5.3. Δάση Ελάτης</i>	10
<i>1.5.4. Οικισμοί</i>	10
1.6. Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας Νομού Καρδίτσας	11
<i>1.6.1. Η φύση του ΤΣΠ</i>	11
<i>1.6.2. Σκοποί</i>	11
<i>1.6.3. Δυνατότητες και όροι συμμετοχής</i>	12
<i>1.6.4. Πιστοποιημένες 29 Αγροτουριστικές επιχειρήσεις στο Νομό Καρδίτσας σε σύνολο 1.100 περίπου σε επίπεδο χώρας</i>	12
<i>1.6.5. Τι είναι Αγροτουρισμός;</i>	12
<i>1.6.6. Γιατί να πιστοποιηθείτε;</i>	13
1.7. Ιστορικές μορφές της Καρδίτσας	14
1.8. Μουζάκι Καρδίτσας	15

	Σελ
<i>1.8.1. Μοναστήρια</i>	15
<i>1.8.2. Αρχαιολογικός – Λαογραφικός – Πολιτιστικός Σύλλογος οι «ΓΟΜΦΟΙ»</i>	16
1.9. Προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	25
2.1. Γενικά	25
2.2. Γεωμορφολογία	25
2.3. Παραγωγή	25
2.4. Προβλήματα	26
2.5. Αξιοθέατα	26
2.5.1. Κάστρο (γνωστό και ως Φρούριο)	26
2.5.2. Ασκληπιείο	26
2.5.3. Βαρούσι	27
2.5.4. Κεντρική γέφυρα	27
2.5.5. Κουρσούμ Τζαμί	27
2.5.6. Μύλος Ματσοπούλου	27
2.5.7. Πινακοθήκες	27
2.6. Η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στο Νομό Τρικάλων	28
2.7. Τοποθέτηση του Νομού Τρικάλων στην τουριστική αγορά	31
2.8. Στρατηγική προϊόντος	33
2.9. Στρατηγική διανομής	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	
Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	40
3.1. «Ενισχύσεις σε επενδύσεις – Στήριξη στην επιχειρηματικότητα»	40
3.2. «Παρεμβάσεις αγροτικού τουρισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης»	41
3.3. «Δημιουργία και βελτίωση των υποδομών εστίασης για τη συμπλήρωση της δυναμικότητας της περιοχής»	43
3.4. «Ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών αγροτικού τουρισμού»	44

	Σελ
3.5. «Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του αγροτικού τουρισμού»	45
3.6. «Ενέργειες προώθησης - προβολής (εκτός γεωργικού τομέα)»	46
3.7. «Προστασία - ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς»	48
3.8. «Δράσεις για την ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς»	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	52
4.1. Γενικά	52
4.2. Τουριστική προβολή	53
4.3. Αναγκαίες θεσμικές και οργανωτικές προσαρμογές	54
4.4. Θετικά κεκτημένα για συνέχιση με βελτίωση τους στο Δ' ΚΠΣ	55
4.4.1. Έργα και Επενδύσεις	55
4.4.2. Αδυναμίες της περιόδου σχεδιασμού και υλοποίησης του Γ ΚΠΣ	55
4.4.3. Διαδικασία Συντονισμού και Γνωμοδότησης	56
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως προς το τουριστικό προϊόν, η Θεσσαλία συγκεντρώνει μια αξιόλογη ποικιλία οικοσυστημάτων και ένα περιβάλλον με ιδιαίτερα υψηλή αισθητική, πολιτιστική και ιστορική αξία και ιδιαίτερα φυσικό κάλλος. Οι συνθήκες του περιβάλλοντος είναι γενικά ανταγωνιστικές με διεθνή κριτήρια ιδίως αν ληφθούν υπ' όψη οι δυνατότητες περαιτέρω βελτίωσης. Στην παρούσα πτυχιακή μελέτη εστιάζουμε το ενδιαφέρον μας στους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων.

Οι περιοχές αυτές εμφανίζουν θετικές προοπτικές για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, με ανταγωνιστικούς όρους στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον, κυρίως χάρις στο γεγονός ότι ο φυσικός και πολιτιστικός πλούτος των παραθαλάσσιων και ορεινών περιοχών ακόμη και των ώριμων τουριστικά μεταξύ αυτών, ευνοεί την ανάπτυξη των θεματικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Επομένως, η «δεξαμενή» από όπου μπορεί να αντλήσει η προσπάθεια για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη των δύο αυτών νομών περιλαμβάνει κατά πρώτο τις ώριμες και κατά δεύτερο τις δυναμικές τουριστικά περιοχές και στον αναπροσανατολισμό του τουρισμού τους.

Η συμμετοχή της Περιφέρειας στο τουρισμό της Χώρας είναι πολύ περιορισμένη και δεν ξεπερνά το 3%. Ο περιορισμός αυτός οφείλεται κατά κύριο λόγο, στο μικρό ρόλο που παίζει ο εξωτερικός τουρισμός στη Θεσσαλία. Ο εσωτερικός τουρισμός αποτελεί το μεγαλύτερο μερίδιο της τουριστικής κίνησης στη Θεσσαλία, με ποσοστό που κυμαίνεται μεταξύ 60 και 65%, ενώ αντίθετα, στο σύνολο Χώρας, ο εξωτερικός τουρισμός καταλαμβάνει το 75% της συνολικής ζήτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

1.1. Γενικά

Ο νομός Καρδίτσας με πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη, καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα της Θεσσαλίας και αποτελεί ενιαία διοικητική ενότητα. Βρίσκεται στο κέντρο όχι μόνο του νομού, αλλά και της Ελλάδας, απ' όπου και η πιθανή προέλευση του ονόματός της. Πιο συγκεκριμένα η Καρδίτσα είναι χτισμένη σε απόσταση 10 περίπου χιλιομέτρων από τις υπώρειες των διακλαδώσεων της Πίνδου και έχει υψόμετρο από την θάλασσα 110,2 μέτρα.

Συνορεύει προς βορρά με τους νομούς Τρικάλων και Λαρίσης, ανατολικά με τους νομούς Φθιώτιδας και Ευρυτανίας και δυτικά με τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας και Άρτας. Σε άμεση όμως εξάρτηση βρίσκεται μόνο με τους νομούς Τρικάλων, Λαρίσης και Φθιώτιδας, μεταξύ των οποίων αναπτύσσεται καλό οδικό δίκτυο.

Η συνολική έκταση του νομού ανέρχεται σε 2.705 Km² που αντιστοιχούν σε 18,8% της συνολικής έκτασης της Θεσσαλίας και στο 2% περίπου της συνολικής έκτασης της χώρας, ενώ ο πληθυσμός ανέρχεται σε 125.000 κατοίκους.

Ο ορεινός όγκος, ο ημιορεινός και ο πεδινός καταλαμβάνουν το 42% (1.111 Km²), το 9% (230 Km²) και 49% (1.326 Km²) αντίστοιχα. Η ορεινή περιοχή καλύπτεται από πλούσια γλωρίδα, όπου κυριαρχούν δάση δρυός, ελάτης, θαμνότοποι, βοσκότοποι κ.τ.λ. και όλα αυτά με την υπάρχουσα πανίδα αποτελούν ένα φυσικό περιβάλλον ιδιαίτερου κάλλους. Χαρακτηριστικό μορφολογικό γνώρισμα του νομού είναι η αντίθεση μεταξύ του ορεινού δυτικού και νοτίου τμήματος και του πεδινού βορείου και ανατολικού, που αποτελεί τμήμα της μεγάλης πεδιάδας των Τρικάλων.

Το ορεινό τμήμα καταλαμβάνεται από τις υψηλές οροσειρές της νοτίου Πίνδου και των Αγράφων που κατέρχονται από τον νομό Τρικάλων και συνεχίζουν προς νότια στον νομό Ευρυτανίας, με τα χαρακτηριστικά ΒΒΔ – ΝΝΑ (δειναρική) διεύθυνση. Οι οροσειρές αυτές σχηματίζουν τρεις παράλληλες δέσμες, ψηλότερες κορυφές των οποίων είναι η Καραβά (2.184 μ.), το Ντελιδίρι (2.163 μ.) μ, το Βουτσικάκι (2.154 μ.), η Καζάρμα (1.971 μ.), το Γαλάτσι (1.894 μ.), η Καραβούλα (1.862 μ.), η Τσούκα (1.705 μ.), η Βουλγάρα (1.654 μ.), ο Ίταμος (1.490 μ.) και το Καπροβούνι (1.447 μ.). Υπάρχουν και άλλες χαμηλότερες φτάνοντας ως το επίπεδο του Δομοκού.

Μεταξύ των παραλλήλων οροσειρών του δυτικού ορεινού τμήματος σχηματίζονται στενές κοιλάδες παίζοντας σημαντικό ρόλο σαν περιοχές που ρέουν ύδατα, σαν οδικοί άξονες κ.λ.π. και συνεχίζουν σαν ποταμοί στην θεσσαλική πεδιάδα.

Οι κοιλάδες με τους κυριότερους ποταμούς που αναπτύσσονται μέσα σε αυτές είναι οι ακόλουθες:

Στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού αναπτύσσεται η κοιλάδα του Παμισσού με διεύθυνση βορειανατολική. Ο ποταμός Πάμισσος στην συνέχεια καταλήγει στον Πηνειό ποταμό. Στο νοτιοδυτικό τμήμα αναπτύσσεται η κοιλάδα του Πλατανιά, ο οποίος είναι παραπόταμος του Αχελώου. Στο κεντρικό τμήμα του νομού αναπτύσσονται οι ποταμοί του Καράμπαλη και του και αφού διασχίσουν την πεδιάδα της Καρδίτσας καταλήγουν στον Πηνειό ποταμό. Στο νότιο τμήμα του νομού αναπτύσσεται η κοιλάδα του ποταμού Σμοκοβίτη, βορειανατολικής διεύθυνσης. Ο ποταμός Σμοκοβίτης συνεχίζει με την ονομασία Ονόχονος ή Σοφαδίτης και καταλήγει επίσης στον Πηνειό ποταμό. Ο ποταμός Ενιπέας που αναπτύσσεται στο ανατολικό άκρο του νομού και έχει βορειοδυτική διεύθυνση. Καταλήγει και αυτός στον Πηνειό ποταμό.

Τέλος αναφέρονται ιδιαίτερα λόγω της σημασίας τους και δύο παραπόταμοι, ο Παπαράντζας και ο Λείψιμος. Ο πρώτος εκβάλλει στον ποταμό Καράμπαλη και ο δεύτερος στον Καλέντζη.

Στο νομό Καρδίτσας και στην περιοχή παρέμβασης το υδατικό δυναμικό είναι ισχυρό με την εμφάνιση των μεγάλων ποταμών και μεγάλου ύψους κατακρημνισμάτων που κατά περιοχή φτάνουν και τα 2000 mm ανά έτος.

Στον ποταμό Ταυρωπό και Μέγδοβα και ανάμεσα στα όρη Ίταμος και Βουτσικάκι έχει κατασκευαστεί φράγμα, του οποίου σχηματίζεται τεχνητή λίμνη (Νικολάου Πλαστήρα) με την δέσμευση των νερών, τα οποία διοχετεύονται πρώτα στον υδροηλεκτρικό σταθμό για παραγωγή ενέργειας και ύστερα στην πεδιάδα της Καρδίτσας την οποία αρδεύουν;

Επίσης σε εξέλιξη βρίσκεται η κατασκευή φραγμάτων για την δημιουργία και νέων μεγάλων τεχνητών λιμνών όπως στην περιοχή της Αργιθέας και στην περιοχή Σμοκόβου.

Η Καρδίτσα είναι τόπος με αντιθέσεις και απaráμιλλη ομορφιά, παντρεύει στα όριά του τον ορεινό όγκο των Αγράφων στα δυτικά και τον θεσσαλικό κάμπο στα

ανατολικά. Η θέση της περιοχής στην καρδιά της Ελλάδας την έκανε σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών που άφησαν σημάδια ορατά ακόμη και σήμερα.

Υπάρχουν πάρα πολλά αρχαία μνημεία. Τα περισσότερα δυστυχώς είναι μη επισκέψιμα ενώ τα ευρήματα της περιοχής βρίσκονται στο μουσείο του Βόλου. Τα θρησκευτικά μνημεία, μοναστήρια και εκκλησίες είναι πάρα πολλά και ενδιαφέροντα. Θα τα συναντήσετε σε κάθε σας διαδρομή και αποτελούν κομμάτια της ζωντανής ιστορίας του τόπου.

Ο επισκέπτης στην Καρδίτσα έχει τη δυνατότητα να την ανακαλύψει επιλέγοντας ανάμεσα σε πολλές εναλλακτικές προτάσεις, ανάλογα με το προσωπικό του γούστο και το στυλ. Αν κάποιος είναι λάτρης της ηρεμίας του βουνού, τότε η λίμνη Νικολάου Πλαστήρα με τα καταπράσινα βουνά να χαϊδεύουν τις όχθες της είναι ο ιδανικός προορισμός. Μαγευτικά τοπία που διαφοροποιούνται σε κάθε στροφή, σε κάθε κοίταγμα σαγηνεύουν τον επισκέπτη. Η περιοχή δίνει τη δυνατότητα και για εναλλακτικές αθλητικές δραστηριότητες όπως η ορειβασία, πεζοπορία, ποδήλατο βουνού κ.α.

Αν πάλι τα ταξίδια για κάποιον σημαίνουν περιπέτεια τότε ο ορεινός όγκος της Αργιθέας μαζί με τον Αχελώο θα τον ανταμείψει με άγρια ομορφιά του μέσα από την αρμονία του βουνού και της πέτρας. Η περιοχή των αρχαίων Αθαμάνων αποτελούσε για πολλούς αιώνες μια κλειστή κοινωνία, η οποία ανέπτυξε σημαντικά και μοναδικά πολιτιστικά στοιχεία.

Η Ευρύτερη περιοχή του Σμοκόβου χαρακτηρίζεται από τις εξαιρετικές ιαματικές πηγές που επισκέπτονται χιλιάδες άνθρωποι κάθε χρόνο αλλά και από τη "Βασίλισσα των Αγράφων", τη Ρεντίνα, με το ιδιαίτερο χρώμα της. Η περιοχή θα ανταμείψει οποιονδήποτε πλουσιοπάροχα με την πλούσια βλάστησή της με δάση από κέδρους, καστανιές, βελανιδιές και έλατα στις ψηλότερες περιοχές.

Αν η ιστορία συναρπάξει κάποιον, το βυζαντινό κάστρο του Φαναρίου που αγναντεύει τον κάμπο από την άκρη της οροσειράς των Αγράφων, θα σας μεταφέρει πίσω στο χρόνο. Περιηγηθείτε στις όμορφες και παραδοσιακές ημιορεινές κοινότητες της περιοχής και ανακαλύψτε τη σπηλιά όπου είδε το πρώτο φως ο ήρωας της επανάστασης Γεώργιος Καραϊσκάκης.

Στον κάμπο ζήστε μαζί με τον τοπικό πληθυσμό (καραγκούνηδες) ήθη και έθιμα της περιοχής που ξυπνούν μνήμες περασμένων εποχών κι αγγίζουν το αρχέγονο.

Η πόλη της Καρδίτσας αποτελεί αφετηρία και τερματισμό σε κάθε εξόρμηση. Ανακαλύψτε τους μεγάλους Καρδιτσιώτες ζωγράφους στην Πινακοθήκη και επισκεφτείτε το κτίριο της δημοτικής αγοράς.

1.2. Πρόσβαση

Ο νομός είναι εύκολα προσβάσιμος από τους όμορους νομούς. Από την Αθήνα και τη Νότια Ελλάδα διαμέσου του νομού Φθιώτιδας. Από τη Βόρεια Ελλάδα και τη Θεσσαλονίκη διαμέσου του νομού Λάρισας και από την Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία είτε διαμέσου των Τρικάλων είτε από την Πύλη περνώντας από το Μουζάκι. Από το νομό Μαγνησίας μέσω Φαρσάλων. Από την Ευρυτανία και την Αιτωλοακαρνανία μέσω Φουρνά διασχίζοντας την οροσειρά των Αγράφων. Τέλος από το νομό Άρτας περνώντας μέσα από την Αργιθέα.

1.3. Διοίκηση - Οικονομία

Ο νομός σύμφωνα με την τελευταία απογραφή (2001) έχει 129.536 κατοίκους. Διοικητικά διαιρείται σε 20 δήμους και μια κοινότητα. Η γεωργία είναι η κύρια ασχολία των κατοίκων και διατηρεί τα πρωτεία στην οικονομία του νομού. Περισσότερα από 1.100.800 στρέμματα είναι γεωργικές εκτάσεις όπου το βαμβάκι κυριαρχεί ως καλλιέργεια, ακολουθεί ο καπνός, το καλαμπόκι, τα σιτηρά, και πολλά άλλα οπωροκηπευτικά.

Εξέχουσα θέση στις καλλιέργειες κατέχει η αμπελοργία με την παραγωγή εξαιρετικού επιτραπέζιου σταφυλιού αλλά και σταφύλια για την παραγωγή κρασιού. Στα ορεινά του νομού παράγεται το εξαιρετικής ποιότητας κρασί Μαύρο Μεσενικόλα ανώτερης ποιότητας.

Η κτηνοτροφία εξακολουθεί να γίνεται κυρίως με τις παραδοσιακές μεθόδους ιδιαίτερα στα ορεινά του νομού με κοπάδια από πρόβατα και κατσίκια. Ο κλάδος της βιομηχανίας είναι ανύπαρκτος και οι λίγες βιοτεχνίες ασχολούνται κυρίως με την επεξεργασία γεωργικών προϊόντων.

1.4. Αξιοθέατα

1.4.1. Πανσίλυπο

Το πάρκο Πανσιλύπου αποτελεί σημείο αναφοράς και συνάντησης για όλους τους Καρδιτσιώτες. Μια όαση πρασίνου και ηρεμίας στην καρδιά της πόλης, γεμάτο

παγώνια που κινούνται ανάμεσα στους επισκέπτες, με όμορφη παιδική χαρά για τα παιδιά. Εξάλλου το όνομά του το μαρτυρά αυτό, Πανσίλυπο, εκεί που παύει η λύπη. Η ενοποίηση του πάρκου με την πλατεία Πλαστήρα δημιούργησε έναν ευρύχωρο χώρο όπου λαμβάνουν μέρος πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις. Δίπλα στο πάρκο συναντάμε τον Μητροπολιτικό ναό του Αγίου Κωνσταντίνου (19ου αιώνα) με τοιχογραφίες του γνωστού Καρδιτσιώτη Ζωγράφου Δημήτρη Γιολδάση.

1.4.2. Κεντρική Πλατεία - πεζόδρομοι

Στο τέλος του ευχάριστου κεντρικού πεζόδρομου βρίσκεται η κεντρική πλατεία, τόπος συνάντησης, εκδηλώσεων, εμπορικών συναλλαγών, αλλά και της καθημερινής "βόλτας". Χαρακτηριστικό της πλατείας είναι το κτίριο του "Παλλάς", εξαιρετικό νεοκλασικό που χτίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και αρχικά λειτούργησε σαν ξενοδοχείο. Προς τα δυτικά και στο τέλος του κεντρικού πεζόδρομου, βρίσκεται το νεοκλασικό κτίριο του ξενοδοχείο "Άρνη" που κτίστηκε το 1920 από γάλλο αρχιτέκτονα.

1.4.3. Δημοτική Αγορά

Στα νότια της κεντρικής πλατείας και σε απόσταση λίγων δεκάδων μέτρων βρίσκεται το εντυπωσιακό κτίριο της Δημοτικής Αγοράς. Βασισμένο στον αρχιτεκτονικό τύπο αγοράς της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής περιόδου αποτελεί μοναδικό αρχιτεκτονικό δείγμα των αρχών του προηγούμενου αιώνα που έγινε γνωστό ως "Μοντέρνο Κίνημα". Σήμερα λειτουργεί σαν χώρος πολιτισμού, ψυχαγωγίας αλλά και σαν εμπορικό κέντρο. Ενδιαφέρουσα είναι η οδός Βάλβη, ο μοναδικός ίσως δρόμος που διατηρεί το χρώμα της παλιάς Καρδίτσας.

1.4.4. Δημοτική Πινακοθήκη

Η πινακοθήκη είναι ένα νέο κτίριο φτιαγμένο σύμφωνα με σύγχρονες μουσειολογικές προδιαγραφές. Στις τρεις αίθουσές της εκθέτονται έργα μεγάλων Καρδιτσιωτών ζωγράφων: Δ. Γιολδάση, Κ. Βαλταδώρου, Κ. Παύλου (Πωλ) και Γ. Γούλα, καθώς και συλλογές που κληροδοτήθηκαν από συλλέκτες. Περιοδικά, φιλοξενούνται εκθέσεις. Στο χώρο λειτουργεί βιβλιοθήκη και αίθουσα πολλαπλών χρήσεων. Δίπλα στην Πινακοθήκη το Αρχαιολογικό Μουσείο φιλοξενεί τα σημαντικά ευρήματα της περιοχής.

1.4.5. Παπαράτζα

Το δροσερό άλσος της Παπαράτζας ή "Χίλια Δένδρα" είναι μόλις τρία χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την Καρδίτσα. Χώρος αναψυχής για πολλά χρόνια συνεχίζει να είναι αγαπημένο σημείο των Καρδιτσιωτών, ειδικά το καλοκαίρι. Το αναψυκτήριο στο άλσος αποζημιώνει οποιονδήποτε με εξαιρετικό φαγητό και άψογο σέρβις.

1.4.6. Αξιόλογες επισκέψεις

Δεν πρέπει να παραβλέψουμε μια επίσκεψη στο ναό της Ζωοδόχου Πηγής (Καμινάδων) με το υπέροχο ξυλόγλυπτο τέμπλο του 19ου αι., όπως και στο Δημοτικό Λαογραφικό Μουσείο, δωρεά των Λάμπρου και Ναυσικάς Σακελλαρίου, όπου υπάρχουν προσωπικά αντικείμενα του Νικολάου Πλαστήρα, καραγκούνικες φορεσιές καθώς και κοσμήματα και εξαρτήματα παραδοσιακών στολών.

1.4.7. Μοναστήρια

Υπάρχουν πολλά και σημαντικά μοναστήρια στην περιοχή που κράτησαν ως θεματοφύλακες κειμήλια ανεκτίμητης αξίας, ζωντανά κομμάτια μνήμης μιας άλλης εποχής.

Σε υψόμετρο 1.400 μ. στα δυτικά της Καρδίτσας και λαξευμένη πάνω στο βράχο βρίσκεται ένα μοναδικό μνημείο: η Ι.Μ. Παναγίας Πελεκητής. Η ίδρυσή της τοποθετείται στον 16ο αιώνα. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο, οι τοιχογραφίες, ιερά Ευαγγέλια χειρόγραφα, δυσκοπότητα και σκευή μοναδικά, αποτελούν αληθινό μουσείο θρησκευτικής κληρονομιάς.

Σε υψόμετρο 800 μ. και 25 χλμ. ανατολικά της Καρδίτσας η Ι. Μ. Κορώνας αγναντεύει τον Θεσσαλικό κάμπο. Η μονή είναι κτισμένη κατά τα αθωνικά πρότυπα του 10ου με 11 ου αιώνα. Κοσμείται από άριστα διατηρημένες τοιχογραφίες με πολλά στοιχεία της κρητικής σχολής. Εδώ φυλάσσεται η Τίμια Κάρα του Αγίου. Στο χώρο του Ναού λειτουργούσε και "κρυφό σχολειό".

Η Ι.Μ. Πέτρας βρίσκεται κοντά στην κοινότητα του Καταφυγίου. Η ίδρυσή της τοποθετείται στον 16ο αιώνα και στην ακμή της είχε 20 καλόγερους και 120 κελιά. Στο ναό σώζεται η εικόνα της Παναγίας της γλυκοφιλούσας.

1.4.8. Μουσεία

Τα μουσεία της πόλης είναι το Αρχαιολογικό, το σπίτι - ατελιέ του Δημήτρη Γιολδάση, το Λαογραφικό Μουσείο, το Δημοτικό χορευτικό Μαίρη Ιωαννίδου, ενώ στο νομό μουσεία υπάρχουν στη Ρεντίνα (μουσείο Εθνικής Αντίστασης).

Στον Παλαμά, στους Σοφάδες, στο Μορφοβούνι (Κέντρο Ιστορικών Μελετών Νικόλαος Πλαστήρας), στην πορτίτσα. και το Αγροτικό Μουσεία στην Ιτέα με εκθέματα ανάλογα.

Το Δασικό χωρίο “Δρυάδες” με είκοσι ξύλινα σπίτια έτοιμα να υποδεχτούν τους επισκέπτες που θέλουν να ζήσουν μέσα στη φύση. Το παλιό Δημοτικό Σχολείο στο Νεοχώρι όπου λειτουργεί Κέντρο Περιβαλλοντικής Αγωγής και τον Βοτανικό Κήπο Νεοχωρίου με διάφορα είδη γλωρίδας.

1.5. Η Λίμνη Νικολάου Πλαστήρα

Η λίμνη Νικολάου Πλαστήρα γίνεται πόλος έλξης για χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο χαρίζοντας ανεπανάληπτες εμπειρίες με τη φυσική της ομορφιά, αλλά και τα νομαδικά αξιοθέατα που την περιστοιχίζουν.

Η ιστορία, η παράδοση, η αρχιτεκτονική, τα θρησκευτικά μνημεία, η φυσική ιστορία συνδυάζονται τόσο αρμονικά, που κάθε στιγμή, κάθε ματιά είναι και πρωτόγνωρη για τον επισκέπτη.

Η περιοχή προσφέρεται για ορειβασία, ψάρεμα, πεζοπορία, κολύμπι, ιππασία, ποδηλασία, ανεμοπτερισμό, ακόμη και επίσκεψη στο Χιονοδρομικό κέντρο (Νεράιδα) έστω κι αν δεν είναι ακόμη καλά οργανωμένο.

Όταν γύρω στα 1928 ο Νικόλαος Πλαστήρας οραματίστηκε την κατασκευή φράγματος στον παραπόταμο του Αχελώου Μέγδοβα (ή Ταυρωπό) κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί το αποτέλεσμα που θα είχε αυτή η ανθρώπινη παρέμβαση..

Το 1961 η ιδέα πραγματοποιήθηκε και το οροπέδιο της Νεβρόπολης μετατράπηκε σε τεχνητή λίμνη, που πήρε το όνομα του εμπνευστή της. Αρμονικά συνδυασμένα γη, το νερό και ο αέρας, συνθέτουν ένα τοπίο απaráμιλλης ομορφιάς και μαγευτικής εμπειρίας.

Χρόνο με το χρόνο όμως η Λίμνη Πλαστήρα μεταβλήθηκε σε πηγή ζωής για το Νομό Καρδίτσας. Πέραν της συμβολής της στην Εθνική Οικονομία, με την παραγωγή ενέργειας, την άρδευση χιλιάδων στρεμμάτων του Θεσσαλικού κάμπου, τις

νέες οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην περιοχή, η λίμνη αποτελεί την πηγή ύδρευσης για 100.000 ανθρώπους.

Σήμερα η Λίμνη Πλαστήρα αποτελεί το πλέον πετυχημένο παράδειγμα παρέμβασης του ανθρώπου στη Φύση. Η αρμονία και η ομορφιά του τοπίου δίνει την αίσθηση ότι η λίμνη είναι φυσική, και μόνο όταν φθάνει κανείς στο φράγμα καταλαβαίνει ότι είναι αποτέλεσμα τεχνικού έργου. Στα 40 και πλέον χρόνια ζωής έχει αναπτύξει το δικό της οικοσύστημα, στο οποίο διαβιούν δεκάδες έμβια όντα, μεταξύ των οποίων περίπου 14 ποικιλίες ψαριών, διάφορα οστρακοειδή, πτηνά και άλλα ζώα, δυστυχώς αρκετά από τα οποία τελούν υπό εξαφάνιση, ή έχουν πλέον εξαφανιστεί, όπως π.χ. τα νεβρός, ένα είδος μικρού ζαρκαδιού που ζούσε σε ικανό αριθμό μέχρι τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια στην περιοχή.

Ένα από τα χαρακτηριστικά της ευρύτερης παραλίμνιας περιοχής, που την καθιστούν σημαντικό βιότοπο με πλούσια χλωρίδα και πανίδα, είναι οι μεγάλες εναλλαγές του τοπίου με σημαντικές υψομετρικές διαφοροποιήσεις. Έτσι προσφέρεται η δυνατότητα φιλοξενίας και ανάπτυξης μεγάλου πλήθους της ελληνικής χλωρίδας και πανίδας, μέρος αυτών αναδεικνύει τούτη η σειρά των γραμματοσήμων. Στο σημείο αυτό, θα ήταν σοβαρή παράληψή μας να μην αναφέρουμε ότι εκτός απ' τα *Lilium*, ένα από τα είδη προβάλλεται στο γραμματόσημο με τη λίμνη, σε μια γωνία της παραλίμνιας περιοχής φύεται ένα σπανιότατο και μοναδικό στον κόσμο φυτό, του γένους «*Κενταύρια*», ενδημικό φυτό περιοχής Μεσενικόλα.

Ολοκληρώνοντας τη σύντομη αναφορά στην περιβαλλοντική διάσταση της Λίμνης, αξίζει να αναφέρουμε ότι ακριβώς αυτή η σπουδαιότητα του οικοσυστήματος και η απaráμιλλη ομορφιά, ήταν τα στοιχεία που οδήγησαν στην ένταξη της περιοχής στον ευρωπαϊκό χάρτη «*Natura 2000*», που ως γνωστόν προστατεύει περιοχές με ιδιαίτερη σημασία.

Σήμερα η Λίμνη με τα απλωμένα τριγύρω χωριά της, με τα μνημεία λαϊκού πολιτισμού και τα μοναστήρια της, τους φιλόξενους κατοίκους και τα αγαθά που με μεράκι παράγουν, βρέθηκαν στο επίκεντρο της τουριστικής ανάπτυξης. Χάρη στη συστηματική τουριστική προβολή, η λίμνη αναδείχθηκε σε σημαντικό εσωτερικό τουριστικό προορισμό με υψηλή ζήτηση. Αναδείχθηκε σε δυναμικό σημείο αναφοράς όχι μόνο για την τουριστική ανάπτυξη της Καρδίτσας, αλλά και της Δυτικής Θεσσαλίας γενικότερα.

Κράτος, Τοπική Αυτοδιοίκηση και ιδιώτες έχουν επενδύσει σημαντικά σε υποδομές, με αποτέλεσμα σήμερα να υπάρχουν 700 ξενοδοχειακές κλίνες με το σήμα του ΕΟΤ, ενώ οι κλίνες των μικρών ξενώνων και των ενοικιαζόμενων δωματίων που λειτουργούν περιμετρικά της λίμνης υπολογίζονται σε 1200, χωρίς ωστόσο να διαθέτουν ακόμα σήμα του ΕΟΤ. Ενδεικτικό της αλματώδους ανάπτυξης είναι ότι το έτος 2005 οι διανυκτερεύσεις στην περιοχή άγγιξαν τις 40.000, ενώ πριν πέντε χρόνια ήταν περίπου στις 20.00 χιλιάδες. Ο αριθμός των ντόπιων και ξένων επισκεπτών της λίμνης υπολογίζεται ότι ξεπερνά τις 400.000 ετησίως.

1.5.1. Φράγμα - Υδροηλεκτρικό εργοστάσιο

Το φράγμα είναι μια τοξοειδής κατασκευή ύψους 83ων μέτρων και μήκους 200ων μέτρων και η θέασή του αποτελεί μια αλησμόνητη εμπειρία. Η κατασκευή του ήταν έργο ζωτικής σημασίας, καθώς επέλυσε το αρδευτικό πρόβλημα μεγάλου τμήματος του κάμπου. Τα νερά της λίμνης μεταφέρονται στον κάμπο από έναν τεράστιο αγωγό, που είναι ορατός από μεγάλη απόσταση και δίνουν κίνηση στον Υδροηλεκτρικό σταθμό της ΔΕΗ.

1.5.2. Κοιλωμένη των Αγράφων

Οι κορυφογραμμές των Αγράφων σχηματίζουν τη μορφή μιας γυναίκας που κοιμάται. Είναι η ξακουστή "Κοιλωμένη των Αγράφων" μοναδικό φυσικό μνημείο που η μορφή της είναι ορατή από ολόκληρο σχεδόν τον κάμπο.

1.5.3. Δάση Ελάτης

Τα δάση ελάτης της περιοχής είναι μοναδικής ομορφιάς στον Ελλαδικό χώρο. Καλύπτουν τη δυτική πλευρά της λίμνης Πλαστήρα μέχρι την περιοχή Φουρνά - Ζαχαράκι. Οι εκδρομές στα δάση αυτά είναι μοναδική απόλαυση.

1.5.4. Οικισμοί

Όλα τα χωριά της λίμνης έχουν ενδιαφέρον για τον επισκέπτη και αξίζει μια επίσκεψη στο καθένα από αυτά. Αναφέρουμε όμως ιδιαίτερα το Νεοχώρι από όπου έχετε εντυπωσιακή θέα της λίμνης. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει και στον παραδοσιακό οικισμό Άγιο Γεώργιο. Κτισμένος αμφιθεατρικά διατηρεί την παραδοσιακή αρχιτεκτονική που θέλει τα σπίτια λιτά χωρίς περιττά στολίδια.

1.6. Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας Νομού Καρδίτσας

Η ραγδαία ανάπτυξη του τουρισμού στο νομό Καρδίτσας και ειδικότερα στον ορεινό όγκο (λίμνη Πλαστήρα, Σμόκοβο) αποτελεί μια ευκαιρία για βελτίωση των εισοδημάτων και της ποιότητας ζωής των απασχολούμενων στον κλάδο, αλλά και των κατοίκων του νομού στο σύνολό τους. Για να διασφαλιστεί η συνεχής, απρόσκοπτη και υγιής πορεία της τουριστικής δραστηριότητας εκτιμάται ότι πρέπει να ληφθεί μέριμνα για:

- Τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος.
- Την διαφύλαξη και ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής
- Την εφαρμογή υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών στις τουριστικές υπηρεσίες. Για το σκοπό αυτό οι επαγγελματίες του τουριστικού κλάδου με την τεχνική υποστήριξη της Αναπτυξιακής Καρδίτσας (ΑΝ.ΚΑ) Α.Ε. και την πολιτική στήριξη των τοπικών φορέων αποφάσισαν τη σύνταξη και εφαρμογή ενός "Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας" (ΤΣΠ). Το ΤΣΠ φιλοξενείται προσωρινά στις εγκαταστάσεις της ΑΝΚΑ για να διευκολύνεται η παροχή τεχνικής υποστήριξης.

1.6.1. Η φύση του ΤΣΠ

1. Το ΤΣΠ είναι ένα τοπικό δίκτυο που λειτουργεί έχοντας θεσπίσει ένα σύνολο κανόνων που εντάσσεται στο θεσμικό πλαίσιο της Πολιτείας.
2. Οι όροι του ΤΣΠ θεσπίζονται με πρωτοβουλία των συμμετεχόντων σ' αυτό και συμπληρώνουν το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, ορίζοντας ειδικότερες προδιαγραφές που βελτιώνουν την ποιότητα των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών στην περιοχή.
3. Οι συμμετέχοντες στο ΤΣΠ δεν λειτουργούν σαν συνδικαλιστική ομάδα, αλλά σαν μέλη αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας που εργάζονται με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών στην περιοχή του νομού Καρδίτσας και μέσω αυτής, τη βελτίωση του εισοδήματός τους.

1.6.2. Σκοποί

- Η παροχή τουριστικών υπηρεσιών αναβαθμισμένης ποιότητας.
- Η διαφύλαξη των αισθητικών και καταναλωτικών προτύπων της περιοχής..
- Η προστασία του περιβάλλοντος από τις τουριστικές δραστηριότητες.

- Η προστασία των καταναλωτών - επισκεπτών από κερδοσκοπικές πρακτικές.
- Η εξυπηρέτηση και ενημέρωση των επισκεπτών.
- Η προστασία των συμβεβλημένων από τον αθέμιτο ανταγωνισμό.
- Η διασφάλιση της αειφορικής ανάπτυξης της περιοχής.
- Η εκπαίδευση, κατάρτιση και ευαισθητοποίηση των μελών του και του προσωπικού που απασχολούν.
- Η συνεργασία με ειδικούς σε θέματα τουρισμού για τη μεταφορά τεχνογνωσίας στην περιοχή.

1.6.3. Δυνατότητες και όροι συμμετοχής

Το δίκτυο είναι ανοιχτό σε κάθε επαγγελματία του τουριστικού κλάδου με την προϋπόθεση ότι γίνονται ανεπιφύλακτα αποδεκτοί οι όροι του ΤΣΠ.

1.6.4. Πιστοποιημένες 29 Αγροτουριστικές επιχειρήσεις στο Νομό Καρδίτσας σε σύνολο 1.100 περίπου σε επίπεδο χώρας

Υποτονική παρά τις ευνοϊκές προϋποθέσεις που υπάρχουν παραμένει η πορεία ανάπτυξης του αγροτουρισμού στο νομό Καρδίτσας

Με βάση τη χάρτα του Αγροτουρισμού που τηρεί κι ενημερώνει τακτικά ο επίσημος φορέας πιστοποίησης αγροτουριστικών επιχειρήσεων στη χώρα, ο νομός Καρδίτσας διαθέτει 29 πιστοποιημένες αγροτουριστικές επιχειρήσεις σε σύνολο περίπου 1.100 σε επίπεδο χώρας. Ο νομός Καρδίτσας σε επίπεδο Θεσσαλίας του νομού Τρικάλων, στα όρια του οποίου λειτουργούν 46 αγροτουριστικές επιχειρήσεις,

1.6.5. Τι είναι Αγροτουρισμός;

Ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο η οποία έχει ως στόχους:

- Να συμβάλλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού.
- Να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης, της ανακάλυψης.

- Να κινητοποιήσει τις παραγωγικές πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Ο σωστά σχεδιασμένος και καλά οργανωμένος αγροτουρισμός έχει καταδειχθεί ότι αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι σε αυτής της μορφής την τουριστική ανάπτυξη το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας περιοχής αποτελούν πλέον τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά που στηρίζονται στην διατήρηση και ανάδειξη των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της.

Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργεί, στηρίζει και τονώνει την τοπική αγορά, παρέχοντας νέες θέσεις εργασίας, ένα συμπληρωματικό εισόδημα στις αγροτικές οικογένειες και συγκρατώντας τον πληθυσμό στην ύπαιθρο.

Οι κατηγορίες των επιχειρήσεων που εντάσσονται στον αγροτουρισμό είναι επιγραμματικά οι παρακάτω:

- Αγροτουριστικά καταλύματα.
- Πρατήρια - Εκθετήρια αγροτουριστικών προϊόντων
- Αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής.
- Τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν τη διοργάνωση ή την υλοποίηση προγραμμάτων υπαίθριων δραστηριοτήτων και περιηγήσεων οικοτουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
- Αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων
- Εργαστήρια λαϊκής Τέχνης

Τέλος σε ότι αφορά τον επισκέπτη, ο αγροτουρισμός αποτελεί μια διαδικασία που προωθεί μια μορφή ταξιδιού με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση, βασισμένη στην γνωριμία του με την τοπική κουλτούρα, ιστορία και καθημερινότητα. Μια συνολική εμπειρία κατά την οποία ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τον ντόπιο τρόπο ζωής και συνδυάζει την αναψυχή με την ευαισθητοποίηση για κοινωνικά, ιστορικά, περιβαλλοντικά και άλλα θέματα της εκάστοτε περιοχής.

1.6.6. Γιατί να πιστοποιηθείτε;

Σε ολόκληρο τον κόσμο εφαρμόζονται σε ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις, είτε για τα προϊόντα που παράγουν, είτε για τις υπηρεσίες που

παρέχουν, Συστήματα Διαχείρισης Ποιότητας με αντίστοιχες Πιστοποιήσεις (ISO 9001, HACCP, κλπ).

Το διακριτικό σήμα το οποίο χορηγείται πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις είναι και το μόνο διακριτικό σήμα το οποίο "μένει" στην συνείδηση του καταναλωτή και τον κάνει να επιλέγει μια συγκεκριμένη επιχείρηση έναντι κάποιας άλλης. Ο καταναλωτής είναι σίγουρος τόσο για την ποιότητα του προϊόντος ή των υπηρεσιών που του παρέχονται, όσο και για τον έλεγχο που έχει πραγματοποιηθεί στις πιστοποιημένες επιχειρήσεις.

Με αυτό τον τρόπο μπορεί να είναι σίγουρος ότι εξασφαλίζει την καλύτερη δυνατή επιλογή. Τα οφέλη είναι απτά και καθημερινά και η προβολή των πιστοποιημένων επιχειρήσεων θα είναι ευρεία και συνεχής. Συμμετοχή σε ειδικούς καταλόγους, προβολή μέσω internet. ΤΟ ΣΗΜΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ θα γίνει αναγνωρίσιμο παντού και με κάθε δυνατό τρόπο προβολής ώστε ν' αποκτήσει για τον τουρίστα - καταναλωτή τη σημασία όλων όσων αντιπροσωπεύει.

1.7. Ιστορικές μορφές της Καρδίτσας

Γεώργιος Καραϊσκάκης

Περίφημος κλέφτης αρματολός των Αγράφων, στρατάρχης της Ρούμελης, αρχιστράτηγος της Ελλάδας και προπαντός γνήσιος λαϊκός ηγέτης.

Νικόλαος Πλαστήρας

Στρατηγός και αρχηγός της Ελληνικής Επανάστασης του 1922. Περισσότερο γνωστός ως "Μαύρος Καβαλάρης" διετέλεσε και πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Χαρίλαος Φλωράκης

Ο μεγάλος λαϊκός ηγέτης της αριστεράς που αφιέρωσε τη ζωή του στον αγώνα για τα δικαιώματα του λαού και στα ιδανικά του σοσιαλισμού,

Ζήσης Σκάρος

Ίσως ο τελευταίος σημαντικός κι αντιπροσωπευτικός Έλληνας πεζογράφος του σοσιαλιστικού ρεαλισμού.

Δημήτρης Γιολλάσης

Γνήσιος και πηγαίος καλλιτέχνης, έζησε απλά και ειλικρινά αφοσιωμένος στον τόπο που τον γέννησε και τον ανάθρεψε καταθέτοντάς το αυτό και στη ζωγραφική του.

Γιώργος Βολταδώρος

Ο ζωγράφος, ο ποιητής, ο διηγηματογράφος που η ευαίσθητη υγεία του δεν του επέτρεψε να ζήσει περισσότερο από 33 χρόνια.

1.8. Μουζάκι Καρδίτσας

Η περιοχή αναφοράς του Ν. Καρδίτσας έχει έκταση 19,4% της συνολικής επιφάνειας του Ν. Καρδίτσας και στο 7,8% της Θεσσαλίας. Ο πληθυσμός του Μουζακίου είναι περίπου έξι χιλιάδες κάτοικοι και αντιστοιχεί στο 13% του νομού. Ο Δήμος Μουζακίου προήλθε από τη συνένωση 14 κοινοτήτων με την εφαρμογή του Νόμου Καποδίστρια. Η όλη περιοχή γύρω είναι πλούσια σε φυσικές ομορφιές, θρησκευτικούς-ιστορικούς αρχαιολογικούς χώρους που προσδίδουν στην περιοχή ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για την τουριστική της ανάπτυξη.

Το Μουζάκι θα μπορούσε να γίνει ένας τουριστικός στόχος διότι βρίσκεται σε κατάλληλη θέση. Είναι κομβικό σημείο πολιτιστικό σταυροδρόμι των ήδη τουριστικών περιοχών για να αναδείξουν τα κάλλη τους. Το Μουζάκι είναι χτισμένο ακριβώς στην μέση της Θεσσαλίας. Τόπος σύνδεσης δύο ισχυρών νομών Τρικάλων και Καρδίτσας.

1.8.1. Μοναστήρια

Τα πολλά και σημαντικά μοναστήρια στην περιοχή κράτησαν ως θεματοφύλακες κειμήλια ανεκτίμητης αξίας, ζωντανά κομμάτια μνήμης μιας άλλης εποχής. Σε υψόμετρο 1400μ. δυτικά και λαξεμένο πάνω σε βράχο βρίσκεται ένα μοναδικό μνημείο, η Ι.Μ. Παναγία Πελεκητή η ίδρυση της τοποθετείται στο 16^ο αιώνα. Στα 800 μ. ανατολικά η Ι. Μ. Κορώνης αγναντεύει το θεσσαλικό κάμπο κατά τα αθωνικά πρότυπα του 10^{ου} με 11^{ου} αιώνα όπου φυλάσσεται η τίμια κάρα του Αγίου Σεραφείμ και κατά τουρκοκρατίας λειτούργησε και ως κρυφό σχολειό. Όπως και η Ι.Μ. Πέτρας η οποία πήρε το όνομα της από το μεγάλο και βαθύ βράχο που υπάρχει στο στήθωμα που δημιουργεί μία μεγάλη σπηλιά, διατηρούσε αξιόλογη βιβλιοθήκη

με σπάνια χειρόγραφα και περγαμηνές.. Με σημαντικότερο ίσως την Ι.Μ. Παναγίας Σπηλιάς σε υψόμετρο 800 μ. που προκαλεί δέος στον επισκέπτη καθώς δίνει εντύπωση ότι είναι κρεμασμένη σε απότομο βράχο. Σημείο αναφοράς του αγώνα του 1821, χτισμένη το 1579 για την οποία γίνεται αναφορά σε πολλά συγγράμματα .Και προς την πλευρά των Τρικάλων στην περιοχή Πύλη βρίσκεται η ιστορική Ι.Μ. Πόρτα Παναγία.

1.8.2. Αρχαιολογικός – Λαογραφικός – Πολιτιστικός Σύλλογος οι «ΓΟΜΦΟΙ»

Ιδρύθηκε το 1978 και έχει σκοπό να συγκεντρώσει, να διαφυλάξει, να μελετήσει και να παρουσιάσει το υλικό του Μουζακίου. Συμμετέχει σε λαογραφικές ανά την περιοχή, την Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει έκθεση παραδοσιακής τοπικής ενδυμασίας. Στο Μουσείο αναπαρίστανται το ιστορικό τοπικό μουζακιώτικο σπίτι από το 1900 και πριν. Αναβίωσε το Μουζακιώτικο Γάμο. Εκπαιδεύει γύρω στους 200 μαθητές παραδοσιακούς χορούς. Έχει ηχογραφήσει σε cd τα παραδοσιακά τραγούδια του Πάσχα από το Μουζάκι.

Ακόμη, στο Μουζάκι λειτουργεί και Κέντρο Περιβαλλοντολογικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ), ένα από τα 8 σε όλη την Ελλάδα, το οποίο στεγάζεται στο Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας Μουζακίου (ΕΙΝ) του ΥΠΕΠΘ. Σαν σκοπό τα ΚΠΕ έχουν να:

- Σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για μαθητές/τριες Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων, που στεγάζονται σε μονάδες του ΕΙΝ.
- Οργανώνουν επιμορφωτικές και ενημερωτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς και για το ευρύ κοινό
- Συνεργάζονται με Πανεπιστήμια για ανταλλαγή πληροφοριών, εκπαιδευτικό υλικό και στήριξη προγραμμάτων
- Συνεργάζονται με τοπικούς φορείς και οργανώνουν εκδηλώσεις με σκοπό την ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον.

1.9. Προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, οι προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στη Λίμνη Πλαστήρα είναι ευοίωνες, δεδομένου ότι η περιοχή προσφέρεται για την ανάπτυξη αρκετών μορφών θεματικού τουρισμού. Η

αυξανόμενη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής με ατμομηχανή τον Τουρισμό, αποτελεί ελπιδοφόρο στοιχείο για την αναστροφή της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και την αναγέννηση των χωριών. Με ολοκληρωμένη πολιτική ανάπτυξης, είναι εφικτή η δημιουργία ενός συμπληρωματικού μοντέλου οικονομίας, όπου εκτός απ' την παροχή υπηρεσιών, θα αναπτυχθούν η γεωργία, η κτηνοτροφία, οι βιοτεχνικές δραστηριότητες κλπ, το οποίο θα ενσωματώσει και σημαντικό μέρος του ενεργού πληθυσμού του Νομού.

Πολιτεία και Κοινωνία, όλοι, έχουν υποχρέωση να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο της Λίμνης στον 21^ο αιώνα. Ο αρδευτικός της χαρακτήρας, πρέπει μεσοπρόθεσμα να περιοριστεί και μακροπρόθεσμα να εγκαταλειφθεί. Μέχρι τότε όμως, η όποια διαχείριση των υδάτινων αποθεμάτων από το Κράτος να γίνεται με σεβασμό στο Περιβάλλον. Η τουριστική ανάπτυξη, που προωθούν Αυτοδιοίκηση και ιδιώτες, πρέπει να γίνει με βάση τις αρχές της αειφορίας. Προπαντός να εγκαταλειφθούν τα ευχολόγια, να θέσουν συγκεκριμένες προτεραιότητες και στόχους. Να εργαστούν συστηματικά για την αναβάθμιση του Περιβάλλοντος, περιορίζοντας την αυθαίρετη δόμηση και την συχνά χωρίς αισθητική οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Με αφορμή την αδυναμία απορρόφησης πόρων καταθέτουμε ορισμένες σκέψεις για την προστασία και βελτίωση του παραλίμιου περιβάλλοντος, καθώς και πρόγραμμα δέκα σημείων για την αξιοποίηση του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη των χωριών του Δήμου Πλαστήρα.

Σε επίπεδο Νομού ο χάρτης "ΦΥΣΗ (NATURA) 2000", περιλαμβάνει το υδάτινο στοιχείο της λίμνης Πλαστήρα, το παρατηρητήριο Νεβρόπολης, μικρές περιοχές στο Καροπλέσι και την Αργιθέα, χωρίς ωστόσο να είναι και τα μοναδικά σημεία που χρήζουν προστασίας. Παρότι η λίμνη κατά καιρούς αποτέλεσε τόπο σύνταξης μελετών και δράσεων και το ανθρώπινο δυναμικό κατέβαλε φιλότιμες προσπάθειες, η κατάσταση είναι συγκεχυμένη. Η περιοχή ενώ υφίσταται περιβαλλοντικούς περιορισμούς, δεν απολαμβάνει τους πόρους που θα έπρεπε για την προστασία και αναβάθμιση του Περιβάλλοντος.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στην πρόσφατη συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου, η εισήγηση για την κατανομή πόρων περιελάμβανε μόνο 160.000 Ευρώ για την Καρδίτσα. Με παρέμβαση του Νομάρχη Καρδίτσας αποφασίστηκε η διάθεση από το μέτρο 2.6 του ΠΕΠ Θεσσαλίας, ενός ιδιαίτερα

σημαντικού ποσού, 2.500.000,00 Ευρώ. Δυστυχώς οι Δήμοι και οι φορείς της Καρδίτσας δεν έχουν την ανάλογη ετοιμότητα (μελέτες) για να απορροφήσουν τους κοινοτικούς πόρους. Επίσης, δεν είναι ξεκάθαρο ότι τα χρήματα αυτά αφορούν μόνο το Γ' ΚΠΣ (υπάρχει η εκτίμηση ότι μέρος των χρημάτων θα αντληθούν από το Δ' ΚΠΣ), για τους λόγους αυτούς επιβάλλεται να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες έτσι ώστε οι Δήμοι να βρίσκονται σε ετοιμότητα, τουλάχιστον όταν θα διανέμεται η πίττα του Δ' ΚΠΣ.

Η λίμνη Πλαστήρα, ενιαία περιβαλλοντική και κοινωνική οντότητα, αποτελεί τον σημαντικότερο πόλο έλξης επισκεπτών και συνεπώς δυναμικό πεδίο οικονομικής ανάπτυξης. Συνεπώς η προστασία της, πέραν της αυτονόητης περιβαλλοντικής σπουδαιότητας, σχετίζεται ευθέως με την ποιότητα και την διάρκεια της ως τουριστικό προϊόν. Τυχόν υποβάθμιση του παραλίμνιου περιβάλλοντος, θα έχει αρνητική αντανάκλαση στην τοπική οικονομία, και αντίστροφα.

Για τους λόγους αυτούς επιβάλλεται η εγκατάλειψη του ξεπερασμένου μοντέλου της παθητικής προστασίας της λίμνης, όπως αυτή προκύπτει μέσα από διατάξεις απαγορευτικές. Προτείνουμε την υιοθέτηση ενός σύγχρονου μοντέλου Δυναμικής Προστασίας του παραλίμνιου περιβάλλοντος, το οποίο θα προβλέπει οργανωμένες παρεμβάσεις. Στόχος, πρέπει να είναι η προστασία, και η αναβάθμιση του Φυσικού Περιβάλλοντος, με ταυτόχρονη όμως ενσωμάτωση του Ανθρωπογενούς Περιβάλλοντος σε αυτό.

Μία από τις δυνατότητες που προσφέρει η αλλαγή του χρόνου είναι ο απολογισμός και η ανανέωση των στόχων. Τη δυνατότητα αυτή πρέπει να την αξιοποιήσουμε ειδικά για τα πολιτιστικά της λίμνης Πλαστήρα, δεδομένου ότι αποτελεί περιοχή με αυξημένο οικονομικό – κοινωνικό ενδιαφέρον για το νομό μας. Επιπλέον το ότι βρισκόμαστε στο μεταίχμιο δύο αιώνων και μιας νέας εποχής που φέρνει σημαντικές αλλαγές, συνιστά αυθύπαρκτο παράγοντα αξιολόγησης της υφιστάμενης πραγματικότητας. Είναι ανάγκη όσο ποτέ άλλοτε να επαναπροσδιορίσουμε στόχους και προτεραιότητες. Αν στις δύο τελευταίες δεκαετίες στην παραλίμνια περιοχή το βάρος έπεσε στα έργα υποδομής, στις μέρες μας πρώτη προτεραιότητα πρέπει να είναι οι πολιτιστικές υποδομές και τα έργα προστασίας του περιβάλλοντος.

Η περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα με τα 14 χωριά περιμετρικά, αποτελεί ενιαία γεωγραφική και περιβαλλοντική οντότητα των θεσσαλικών Αγράφων. Περιοχή με

πλούσιο ιστορικό και πολιτιστικό υπόβαθρο, στο διάβα των αιώνων γνώρισε έντονη κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, αψευδείς μάρτυρες της οποίας αποτελούν τα διάσπαρτα μνημεία. Ταυτίστηκε με τους απελευθερωτικούς αγώνες, αφού απ' τα χρόνια της τουρκοκρατίας μέχρι την Εθνική Αντίσταση, δεν έλειψε από κανένα κίνημα.

Καλή στιγμή αποτέλεσε για την περιοχή το πρόγραμμα Leader II, όπου η ANKA και οι συνεργάτες της, κατάφεραν να αξιοποιήσουν στο έπακρο τις δυνατότητες του προγράμματος. Επίσης η επένδυση ντόπιων κεφαλαίων στη δημιουργία τουριστικών υποδομών, συνέβαλλε στη δυναμική ανάπτυξη της περιοχής.

Ενώ στον τομέα αυτό σημειώθηκαν θετικές εξελίξεις, στον τομέα των πολιτιστικών υποδομών ελάχιστα βήματα έγιναν και οι ελλείψεις είναι ορατές. Η ανάδειξη της Ιστορίας και του Πολιτισμού στην παραλίμνια περιοχή αποτελεί αδήριτη ανάγκη τόσο ως στοιχείο της συλλογικής αυτογνωσίας μας, όσο και ως δυναμικό σημείο αναφοράς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η απουσία πολιτιστικών υποδομών, προδίδει σημαντικό έλλειμμα το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί. Είναι αδιανόητο σε μια περιοχή που έχει ταυτιστεί με την Αντίσταση, την Ελευθερία, τον Ελληνικό Πολιτισμό, να απουσιάζουν τα σημεία ανάδειξης των στοιχείων αυτών.

Όμως η δημιουργία πολιτιστικών υποδομών στην παραλίμνια περιοχή πρέπει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα, διότι ως τουριστική περιοχή έχει όσο τίποτα άλλο την ανάγκη τους. Συνοπτικά πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι ο Πολιτισμός και η Ιστορία:

- *προσδίδουν ποιοτικά χαρακτηριστικά στην παραλίμνια περιοχή, δημιουργώντας συνθήκες ανάπτυξης θεματικών μορφών τουρισμού.*
- *δημιουργούν δυναμικούς πόλους έλξης των επισκεπτών, αναβαθμίζουν διαρκώς το ενδιαφέρον για την λίμνη και συμβάλλουν στην αύξηση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών στη λίμνη.*
- *Δημιουργούν συνθήκες ποσοτικής και ποιοτικής αναβάθμισης του τοπικού Πολιτιστικού Γίγνεσθαι.*
- *Ενισχύουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής αλλά και του νομού γενικότερα.*

Σήμερα περιμετρικά της λίμνης, δυστυχώς, τα σημεία αναφοράς μετριούνται στα δάκτυλα του ενός χεριού. Εκτός από τα δύο εκκλησιαστικά μνημεία (Ι.Μ. Κορώνας - Πελεκητής) και το φράγμα, οι επισκέπτες δυσκολεύονται να βρουν λόγο

να σταματήσουν. (Το κενό αυτό έρχονται να καλύψουν... οι ταβέρνες και τα διάφορα καφέ!) Γι' αυτό και γνωρίζουν την περιοχή μέσα από μονοήμερες εκδρομές, ή με παραμονή της μιας βραδιάς, με ότι αυτό συνεπάγεται για την πληρότητα των ξενώνων, τους απασχολούμενους στην περιοχή, και στην ίδια την τύχη της λίμνης ως τουριστικό προϊόν. Για τους λόγους αυτούς, επιβάλλεται στον σχεδιασμό ανάπτυξης της περιοχής να τεθεί σε πρώτη προτεραιότητα η ανάδειξη της Ιστορίας και του Πολιτισμού.

Πρώτη λοιπόν προτεραιότητα, είναι η ανάγκη δημιουργίας ενός πολιτιστικού δίπολου στα ανατολικά της λίμνης, το οποίο θα λειτουργήσει καταλυτικά στην τουριστική ανάπτυξη. Φυσικά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι απαγορευτική η παράλληλη δημιουργία υποδομών στις άλλες πλευρές της λίμνης, το αντίθετο μάλιστα. Εκτιμούμε ότι θα πρέπει να αναζητηθούν δράσεις μοναδικές και γι' αυτό όχι ανταγωνιστικές μεταξύ των. Συνεπώς π.χ. δεν πρέπει να γίνει κανένα λαογραφικό μουσείο στην περιοχή, αφού υπάρχει ήδη στην Πορτίτσα. Έτσι, προς την κατεύθυνση αυτή ενδεικτικά προτείνουμε να δημιουργηθούν:

Μουσείο Πλαστήρα στο Μορφοβούνι. Από το 1994 στο χωριό καταγωγής του θρυλικού «μαύρου καβαλάρη» υπάρχει το *Κέντρο Ιστορικών Μελετών «Νικόλαος Πλαστήρας»* με σημαντικό πεδίο δραστηριοτήτων. Το Μουσείο Πλαστήρα είναι ένα από τα τμήματά του το οποίο λειτουργεί εδώ και τρία περίπου χρόνια συστηματικά. Ήδη εδώ και λίγο καιρό το Μουσείο λειτουργεί πλήρως ανακαινισμένο, αφού ήδη εξασφαλίστηκαν οι αναγκαίες υποδομές. Εν τούτοις το Μουσείο παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις σε εκθέματα (π.χ. δεν διαθέτει ακόμα προσωπικά αντικείμενα του Πλαστήρα), ώστε να παρουσιάζει το ανάλογο ενδιαφέρον.

Μουσείο οίνου και αμπέλου, στο Μεσενικόλα. Αν υπάρχει ένα χωριό στην Καρδίτσα που έχει μακραίωνη παράδοση και ιστορία στην αμπελοκαλλιέργεια, αυτό είναι ο Μεσενικόλας. Πέρα όμως από το ένδοξο παρελθόν, το χωριό αυτό έχει ελπιδοφόρο μέλλον, αφού το κρασί με την ονομασία προέλευσης του «μαύρου Μεσενικόλα», παρουσιάζει αυξημένη ζήτηση. Ήδη λειτουργούν δύο οινοποιεία τα οποία μπορεί προς το παρόν να εμφιαλώνουν περιορισμένο αριθμό φιαλών, η προοπτική τους όμως είναι ευοίωνη. Κι όμως, η ιστορία, η παράδοση και η προοπτική αυτή, παραμένει άγνωστη στους δεκάδες χιλιάδες επισκέπτες της λίμνης. Το Μουσείο Οίνου και Αμπέλου είναι κατά την γνώμη μας το πρώτο σε προτεραιότητα έργο για το Μεσενικόλα. Το γεγονός δε ότι δεν υπάρχει ανάλογο Μουσείο στη Δυτική Θεσσαλία,

το καθιστά δυναμικό πόλο έλξης για επισκέπτες γενικού τουρισμού, αλλά και για σχολεία, φοιτητές, παραγωγούς και άλλους επισκέπτες με ειδικό ενδιαφέρον. Το μουσείο αυτό, σε συνδυασμό με τη Στοά Παλαιώσης Κρασιού, τα καζαναριά, τη Γιορτή Κρασιού και τις άλλες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν με άξονα το κρασί και το τσίπουρο, θα εξασφαλίσουν ευκολότερη διάθεση των προϊόντων και σε υψηλότερες τιμές.

Το Μοναστήρι της Κορώνας, ο πνευματικός αυτός φάρος των Αγράφων, αποτελεί ήδη αξιόλογο πόλο έλξης των επισκεπτών. Όμως στο λυκαυγές του 21^{ου} αιώνα, το μοναστήρι αυτό πρέπει να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του τόσο ως τόπος προσευχής όσο και ως τουριστικό σημείο αναφοράς. Προφανώς η τοπική Εκκλησία και το ηγουμενοσυμβούλιο έχει τον πρώτο ρόλο. Εμείς απλά θα θυμίσουμε το όραμα του αείμνηστου Μακάριου, ο οποίος σχεδίαζε να καταστήσει την Ι. Μ. Κορώνας ένα Παγκόσμιο Κέντρο Ορθοδοξίας, με συνεδριακό κέντρο, βιβλιοθήκες, ξενώνες, κλπ. Ο φωτισμένος μοναχός, οραματίζονταν την μετατροπή της Κορώνας σε ένα σύγχρονο θεολογικό Σπουδαστήριο, το οποίο θα συνδέονταν με τις θεολογικές σχολές. Μέσα από συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις θα προωθούσε τη συγκριτική μελέτη των θρησκειών και την παραγωγή σύγχρονου θεολογικού λόγου. *(Το φιλόδοξο αυτό σχέδιο έμελλε να μείνει στις μακέτες, αφού ο ηγούμενος δυστυχώς χάθηκε νέος).*

Οι πλαζ Λαμπερού και Πεζούλας μπορούν να αποκτήσουν μόνιμες εγκαταστάσεις, ώστε να φιλοξενούν υπαίθριες εκδηλώσεις ολόκληρο το καλοκαίρι. Οι παραλίμνιοι Δήμοι σε συνεργασία με το Δήμο Καρδίτσας και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση μπορούν να σχεδιάσουν ένα «Πολιτιστικό Καλοκαίρι» με ποιοτικές δράσεις, που θα προωθούν τον Πολιτισμό και θα αγκαλιάζουν όλα τα χωριά. Οι εκδηλώσεις αυτές, όχι μόνο θα προβάλλουν την περιοχή και την Καρδίτσα γενικότερα, αλλά θα προσελκύσουν ντόπιους και ξένους επισκέπτες την περίοδο που η κίνηση είναι ελλειμματική.

Η μαθητική κατασκήνωση στην Καστανιά, αποτελεί θαυμάσια υποδομή. Κατά καιρούς διατυπώθηκαν διάφορες απόψεις για την αξιοποίησή της, όπως π.χ. για τη μετατροπή της σε Μουσείο. Μπορεί θαυμάσια π.χ. να λειτουργήσει μόνιμα ως τόπος **Φιλοξενίας Νεανικής Δημιουργίας**. Με κάποιους όρους να διατίθενται οι εγκαταστάσεις σε διάφορες ομάδες νέων, σε πανεπιστημιακές σχολές, πολιτικές νεολαίες, κλπ, οι οποίοι θα οργανώνουν διάφορες συναντήσεις νέων καλλιτεχνών και άλλες πολιτιστικές και δραστηριότητες.

Το Φράγμα σήμερα παρουσιάζει ενδιαφέρον ως τεχνικό έργο και θαυμάζει την θέα. Εν τούτοις απουσιάζει (και γι' αυτό επιβάλλεται να δημιουργηθεί) ένα ειδικό περίπτερο όπου θα φιλοξενοούνται μια έκθεση φωτογραφίας από τα έργα, ιστορικά και άλλα στοιχεία για τη λίμνη, κλπ.

Το μοναστήρι της Παναγιάς Πελεκητής, είναι το μόνο ολοκληρωμένο μνημείο στη δυτική πλευρά της λίμνης. Ιδιαίτερα μετά την ανακαίνιση, το σημαντικό αυτό θρησκευτικό μνημείο, καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των επισκεπτών.

Το Περιβαλλοντικό Κέντρο και ο Βοτανικός Κήπος στο Νεοχώρι αποτελεί κατάκτηση για την περιοχή. Ήδη φιλοξενεί ομάδες επισκεπτών (επιστήμονες, φοιτητές, μαθητές κλπ) και τα στελέχη που έχουν την ευθύνη διαχείρισης, προσφέρουν σημαντικό έργο. Όμως είναι ανάγκη να αναβαθμιστούν οι εγκαταστάσεις και ουσιαστικά να δρομολογηθούν διαδικασίες μετεξέλιξης σε ένα ολοκληρωμένο **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας των Αγράφων**.

Ένα από τα δυναμικότερα σημεία της παραλίμνιας περιοχής είναι ο ποταμός «κερασιώτης». Ήδη εκεί υπάρχουν νερόμυλοι και μαντάνια τα οποία λειτουργούν ακόμα. Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με το φυσικό παρόχθιο περιβάλλον, προσφέρεται μοναδικά για τη δημιουργία ενός **Πάρκου Υδροκίνησης και Πολιτισμού του Νερού, στην Κερασιά**.

Από τη γέφυρα στην είσοδο του χωριού μέχρι τη θέση «καταρράκτης», κατά μήκος του ποταμού, εκτός από τα υπάρχοντα προβιομηχανικά μνημεία (νερόμυλοι και μαντάνια) μπορούν να δημιουργηθούν και άλλα εργαστήρια που παραδοσιακά αναπτύχθηκαν δίπλα στο νερό, όπως π.χ. καλαιτζίδικα, σιδεράδικα, τα οποία θα παραχωρηθούν σε ανάλογους τεχνίτες ώστε να δημιουργηθεί ένας ζωντανός χώρος. Επίσης μέσα από ένα πλέγμα τεχνικών και εικαστικών παρεμβάσεων κατά μήκος του ποταμού, να αναδειχθεί η ιστορία και ο πολιτισμός του νερού. Τα στοιχεία αυτά σε συνδυασμό με ένα πρόγραμμα εκδηλώσεων θα καταστήσουν το πάρκο μοναδικό και σπάνιο, άξιο επίσκεψης σε κάθε περίπτωση.

Περιοχή Μουζακίου

Για την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος απαιτείται να ληφθούν άμεσα και επείγοντα μέτρα Μεσοπρόθεσμα πρέπει να προωθηθούν χωροταξικά σχέδια για όλους τους Δήμους. Οι στόχοι ενός αναπτυξιακού προγράμματος για την περιοχή είναι:

- Η δημογραφική συγκράτηση του πληθυσμού και διαφοροποίηση των τάσεων.
- Αξιοποίηση με την αναβάθμιση των ανθρωπίνων πόρων της επαρχίας
- Σύνδεση Γεωργίας- Τουρισμού- Μεταποιητικών δραστηριοτήτων- υπηρεσιών μέσω της προώθησης κυρίως των ήπιων μορφών ανάπτυξης.
- Πρέπει να συνεκτιμηθούν οι ενδογενείς πόροι της περιοχής και να επιδιωχθεί μία συνολική συνοχή.
- Κυρίως θα βοηθήσει η συνεργασία με τις άλλες περιοχές και με τις περιφερειακές, εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές με το διεθνές πλαίσιο.

Προσεγγίζεται η τοπική χωρική ανάπτυξη σε δύο σημεία: α) στην τομεακή προσέγγιση των προβλημάτων τόπου χώρου και β) την αντίστοιχη αντιμετώπιση τους.

Η προώθηση των υποδομών είναι ο επόμενος κρίσιμος παράγοντας. Τα κλειδιά για το Μουζάκι είναι:

- 1) Το νερό. Για το Μουζάκι στρατηγικό ζήτημα ανάπτυξης αποτελεί η ανάπτυξη των αρδευόμενων καλλιεργειών και η υποστήριξη ιδιαίτερα των εντατικών καλλιεργειών. Διαθέτει μεν υδατικούς πόρους όχι όμως τόσο επαρκείς για να καλύψουν ένα ευρύτερο σχέδιο, και πρέπει να μεταφέρεται και από μακρύτερα νερό. Ένα είναι λοιπόν το έργο που μπορεί να καλύψει μακροπρόθεσμα την ανάγκη αυτή και θα συγκρατήσει τον κόσμο στον τόπο του αλλά θα φέρει και ξένο. Το φράγμα Αχελώου. Το έργο είναι υπό κατασκευή εδώ και πολλά χρόνια και καθυστερεί για τους συνήθεις οικονομικούς λόγους.
- 2) Το περιβάλλον. Το Μουζάκι διαθέτει σημαντικούς φυσικούς πόρους οι οποίοι πρέπει να διαφυλαχθούν και να αξιοποιηθούν προς όφελος της τοπικής οικονομίας. Πρέπει να αποτραπούν πλέον οι κάθε είδους προσπάθειες κατασπατάλησης τους και μη αξιοποίησης τους πριν τα πράγματα να είναι ανεπίστροφα. Οι περιοχές είναι χαρακτηρισμένες προστατευόμενες και η διατήρησή τους φυσικά γίνεται κατά τρόπο που ορίζεται σε όλη την Ευρώπη. Μιλάμε για την ανάληψη ευθύνης, διαχείρισης ως επείγον μέτρο. Το φυσικό περιβάλλον σε συνδυασμό με το πολιτιστικό αρχαιολογικό- θρησκευτικό απόθεμα αποτελούν μια πολύ ισχυρή υποδομή για την τουριστική ανάπτυξη.

Ολοκληρώνοντας τις σκέψεις αυτές εκτιμούμε ότι εκτός από τα προαναφερθέντα, θα μπορούσαμε να καταθέσουμε σκέψεις και για άλλα σημεία

αναφοράς, για την ευρύτερη περιοχή, όπως π.χ. το Λαογραφικό Μουσείο Πορτίτσας, μοναστήρια όπως η Πέτρα Καταφυγίου, η Αγία Τριάδα, το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης αλλά και μια σειρά υποδομών. Στόχος μας εδώ είναι, η ανάδειξη της αναγκαιότητας για μια πολιτιστικής στρατηγικής της Καρδίτσας και η ευαισθητοποίηση όσων ασκούν ή παράγουν πολιτική.

Η πλήρη εφαρμογή τέτοιων ενεργειών δεν είναι εύκολο. Εντούτοις προκύπτει ότι εάν τηρηθούν αυστηρά ορισμένες προϋποθέσεις η επιτυχία είναι δεδομένη. Στις προϋποθέσεις η κυριότερη είναι η παροχή της κατάλληλης στρατηγικής, η οποία να αποτελεί αντικείμενο ευρείας συναίνεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

2.1. Γενικά

Ο νομός Τρικάλων έχει έκταση 3.389 τμ, βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδας και είναι ένας από τους 4 νομούς της περιφέρειας Θεσσαλίας. Ο πληθυσμός του βάσει της τελευταίας απογραφής του 2001, είναι 139.548 κάτοικοι. Απαρτίζεται από δύο επαρχίες, αυτή των Τρικάλων με πληθυσμό 110.481 κατοίκους και αυτή της Καλαμπάκας με πληθυσμό 28.465 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νομού είναι η πόλη των Τρικάλων, στην οποία σήμερα ζούνε 70.000 κάτοικοι. Ο νομός συγκεντρώνει το 1,3% του πληθυσμού της χώρας, με φυσική μείωση πληθυσμού 1,9% (κατά τάξη 32ος).

2.2. Γεωμορφολογία

Το κύριο χαρακτηριστικό της γεωμορφολογίας του νόμου, είναι η ορεινότητα του εδάφους, η έντονη κάλυψη από παραγωγικά δάση και οι μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων. Το 66% της έκτασης είναι ορεινό, το 14% ημιορεινό και μόνο το 20% πεδινό. Όσον αφορά στις χρήσεις γης, έχουμε: - Βοσκότοποι: 42%, Δάση: 30%, Γεωργική γη: 20%, Λοιπές εκτάσεις: 8%

2.3. Παραγωγή

Σχετικά με τη δομή του παραγωγικού συστήματος του νομού Τρικάλων, πρέπει να σημειώσουμε ότι στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα. Συγκεκριμένα, στον τομέα της γεωργίας καλλιεργούνται γύρω στα 670.000 στρέμματα (20% της συνολικής έκτασης) με σημαντική παραγωγή σε δυναμικές καλλιέργειες όπως βαμβάκι, καπνός, οπωροκηπευτικά, σιτάρι, καλαμπόκι κλπ. Τα κύρια κτηνοτροφικά προϊόντα είναι το αιγοπρόβειο και αγελαδινό γάλα (τροφοδοτεί τα 3 μεγάλα εργοστάσια του γάλακτος του νομού και καλύπτει τις ανάγκες σε εσωτερική κατανάλωση, ενώ εξάγει σημαντικές ποσότητες σε τυρί διαφόρων τύπων - κυρίως φέτα, κασέρι και γιαούρτι), το κρέας (γύρω στους 20.000 τόνους) και άλλα ζωοκομία προϊόντα.

Τα δάση από την πλευρά τους (το 30% του νομού καλύπτεται από αυτά), τα οποία είναι κυρίως ελάτης, δρυός και οξιάς, αποτελούν σημαντική πηγή παραγωγής

πρώτης ύλης (ετήσια παραγωγή 150.000 τόνοι ξυλείας συνολικά, στρογγυλής και καύσιμης) αλλά και απασχόλησης για τους κατοίκους των ορεινών περιοχών. Στο σύμπλεγμα του Ασπροποτάμου διαβιεί εκλεκτής ποιότητας πέστροφα. Στην περιοχή λειτουργεί μονάδα παραγωγής γόνου του δασαρχείου Καλαμπάκας, ενώ υπάρχει αρκετός αριθμός ερασιτεχνικών αλιέων που ασχολούνται με την αλιεία της πέστροφας.

2.4. Προβλήματα

Τα βασικά προβλήματα τα οποία επιδρούν αρνητικά στην ανάπτυξη του νομού είναι:

- Η ορεινότητα που αυξάνει κατά πολύ το κόστος των έργων και έχει σαν αποτέλεσμα την έλλειψη ακόμη βασικών έργων υποδομής, σε συνδυασμό με την ύπαρξη πολλών διάσπαρτων κοινοτήτων στον ορεινό όγκο του νομού.
- Προβληματική σύνδεση (οδική, σιδηροδρομική) με τους γειτονικούς νομούς, και κυρίως με τη Δυτική Ελλάδα, καθώς και έλλειψη αεροδρομίου σε επίπεδο Θεσσαλίας.
- Προβληματική σύνδεση μεταξύ των οικισμών κυρίως στο ορεινό μέρος.
- Έλλειψη καθορισμένης βιομηχανικής περιοχής που συνεπάγεται την απροθυμία εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων.
- Μικρή σε έκταση γεωργική ιδιοκτησία που έχει σαν αποτέλεσμα μικρό αγροτικό εισόδημα.

2.5. Αξιοθέατα

2.5.1. Κάστρο (γνωστό και ως Φρούριο)

Σήμα κατατεθέν για την πόλη, το Φρούριο έχει μεγαλώσει... γενιές και γενιές. Ανάγεται στην εποχή του Ιουστινιανού και σε αυτό θα βρείτε το ρολόι της πόλης, ένα υπαίθριο θέατρο καθώς και καφέ εστιατόριο. Ίσως το πιο χαρακτηριστικό αξιοθέατο, μαζί με το ποτάμι!

2.5.2. Ασκληπιείο

Στο κέντρο των Τρικάλων βρίσκονται τα ερείπια του περίφημου Ασκληπιείου της αρχαίας Τρίκκης. Εξίσου εντυπωσιακή η... πολυκατοικία που το σκέπασε! Λίγο πιο κάτω, δίπλα από την κεντρική γέφυρα υπάρχει και ανδριάντας του Ασκληπιού.

2.5.3. Βαρούσι

Κάτω από το Φρούριο βρίσκεται "το Βαρούσι", η Μεσαιωνική συνοικία της πόλης, με εξαιρετικό αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Εδώ βρίσκονται και... τα "στενά" στα οποία (το αγαπημένο τραγούδι θέλει να) σκοτώθηκε ο θρυλικός Σακαφλιάς.

2.5.4. Κεντρική γέφυρα

Θα την διασχίσετε οπωσδήποτε! Επί του Ληθαίου ποταμού, ο οποίος διασχίζει την πόλη βρίσκεται η κεντρική γέφυρα της πόλης. Μέχρι το 1996 λειτουργούσε ως γέφυρα οχημάτων και πεζών, πλέον όμως έχει πεζοδρομηθεί και αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σημεία αναφοράς της πόλης.

2.5.5. Κουρσούμ Τζαμί

Στη νότια είσοδο της πόλης βρίσκεται το Κουρσούμ-Τζαμί, έργο του εξισλαμιθέντος Αρχιτέκτονα Σινάν-πασά. Ανακατασκευάστηκε το 1996 από το Δήμο Τρικκαίων με χρηματοδότηση της Ευρ. Ένωσης. Είναι έργο προστατευόμενο από την UNESCO.

2.5.6. Μύλος Ματσοπούλου

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό βιομηχανικό μνημείο, το οποίο αποτέλεσε το πρώτο αλευροποιείο και μακαρονοποιείο της Ελλάδας. Τα μηχανήματα του Μύλου διατηρούνται σε καλή κατάσταση ενώ εκεί στεγάζεται ο θερινός και χειμερινός Δημοτικός Κινηματογράφος

2.5.7. Πινακοθήκες

Υπάρχουν συλλογές καλές και σημαντικές.

- Δίπλα και νοτιότερα του κάστρου, υπάρχει η πινακοθήκη του Μεν.Καταφυγιώτη, ενός ζωγράφου, ο οποίος καταγόμενος από τα Τρίκαλα, καθιερώθηκε ως σπουδαίος καλλιτέχνης στη Νέα Υόρκη (14 πίνακες).
- Στη συμβολή των οδών Ασκληπιού και Γαριβάλδη εδρεύει ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Τρικκαίων. Εκεί ακριβώς βρίσκεται η Δημοτική Πινακοθήκη του σπουδαίου ζωγράφου Θεόδωρου Μαρκέλλου, μια ομοιογενής πινακοθήκη με 94 πίνακες τους οποίους δώρισε στον Δήμο Τρικκαίων ο

καλλιτέχνης, μέσα από τους οποίους διδάσκεται η εικαστική παιδεία και φανερώνει την ποιητική αξία της ζωγραφικής.

- Στην δυτική έξοδο της πόλης, στη συνοικία Αγία Μονή, σε ειδικά διαμορφωμένο κτίριο, και σε έκταση περίπου 1000τμ. στεγάζεται το Μουσείο Δημήτρη και Λέγκως Κατσκογιάννη, με ειδική τεχνοτροπία και θεματολόγιο βασικά

2.6. Η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στο Νομό Τρικάλων

Η εταιρία Τουρεκπρο που εδρεύει στα Τρίκαλα εκπόνησε για λογαριασμό του Επιμελητηρίου Τρικάλων μια σημαντική μελέτη σχετικά με τις ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ. Ορισμένα από τα σημαντικότερα ευρήματα αναπτύσσονται στη συνέχεια.

Βάση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, ετοιμάστηκε μια ανάλυση SWOT , για την ανακεφαλαίωση των αποτελεσμάτων. Η ανάλυση SWOT είναι ο εντοπισμός των δυνατών (strengths) και αδύνατων (weaknesses) σημείων, που χαρακτηρίζουν τον τουρισμό στο νομό, και των ευκαιριών (opportunities) που παρουσιάζονται στον τομέα αυτό, καθώς και των απειλών (threats) που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν.

Ας δούμε λοιπόν πρώτα τα ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ, δηλαδή τα πλεονεκτήματα, που διαθέτει ο νομός. Όσον αφορά στα **χαρακτηριστικά της περιοχής, πλεονέκτημα** είναι, ότι γεωγραφικά ο νομός βρίσκεται στο κέντρο της χώρας και οι κλιματολογικές συνθήκες είναι ευνοϊκές, τόσο το χειμώνα, όσο και το καλοκαίρι. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του νομού είναι ότι διαθέτει πολύ σημαντικούς τουριστικούς πόρους.

Πρώτα από όλα πρέπει να αναφερθούν τα **Μετέωρα**, που είναι Μνημείο Παγκόσμιας Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Ο νομός διαθέτει επίσης, εκπληκτικό φυσικό τοπίο και πλούσιους φυσικούς πόρους. Το ορεινό τμήμα του νομού συνθέτουν οι Αλπικές οροσειρές της Πίνδου, ψηλά βουνά, γεμάτα από δάση, με χιόνι για πολλούς μήνες, και τα Χάσια και Αντιχάσια Όρη με χαμηλότερα βουνά, αλλά με πλούσια ομορφιά. Την φυσική γεωγραφία του τόπου συμπληρώνουν τα 2 μεγάλα ποτάμια (Αχελώος και Πηνειός) με τους αμέτρητους παραποτάμους τους.

Οι πολιτιστικοί πόλοι έλξης τουρισμού είναι αξιοσημείωτοι. Ο νομός διαθέτει τόσο προϊστορικά όσο και σημαντικά βυζαντινά μνημεία, αξιόλογα δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής (παραδοσιακοί οικισμοί, κτίρια, πέτρινα γεφύρια) και

πλούσια λαϊκή παράδοση (έθιμα, μουσική, χοροί, κουζίνα, επαγγέλματα)
Οι τουριστικοί πόροι του νομού δηλαδή μπορούν να εκφραστούν με το τρίπτυχο:

ΜΕΤΕΩΡΑ – ΦΥΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Συνεχίζοντας τα θετικά στοιχεία, διαπιστώνουμε, ότι

- Υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός τουριστικών καταλυμάτων και ο αριθμός τους αυξάνεται συνεχώς. Όσον αφορά στην διαμονή, στο νομό υπάρχουν 66 ξενοδοχεία με 3.476 κλίνες, 78 μονάδες ενοικιαζόμενων δωματίων με 1044 κλίνες, 7 camping με 357 θέσεις και 2 ορεινά καταφύγια με συνολική χωρητικότητα 55 ατόμων.
- Όσον αφορά στα ξενοδοχεία, η περιοχή των Μετεώρων διαθέτει 26 ξενοδοχεία, δηλαδή το 40% των μονάδων και το 57% των κλινών του νομού, στον ορεινό όγκο λειτουργούν 33 μονάδες, δηλαδή το 50% των μονάδων και το 26% των κλινών, ενώ στην πόλη των Τρικάλων υπάρχουν 7 ξενοδοχεία, που διαθέτουν το 16% των κλινών του νομού. Επίσης, υπάρχει ποικιλία τουριστικών καταλυμάτων. Το 2004 επισκέφτηκαν το Νομό Τρικάλων και παρέμειναν σε ξενοδοχεία 250.000 τουρίστες. Το 54% απ' αυτούς ήταν Έλληνες, και οι αλλοδαποί ήταν το 46%.
- Ο αριθμός διανυκτερεύσεων αυξάνεται σταθερά. Την τελευταία δωδεκαετία οι διανυκτερεύσεις αυξήθηκαν κατά 54%, και παρουσιάζουν μια μέση ετήσια αύξηση γύρω στο 4%.
- Η Καλαμπάκα έχει αναπτυγμένο μαζικό τουρισμό και θεωρείται ως ώριμη τουριστική περιοχή.
- Στον ορεινό όγκο αναπτύσσονται οι διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού και είναι μια τουριστικά δυναμική περιοχή.
- Επίσης, Το κοινοτικό πρόγραμμα LEADER έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της τουριστικής προσφοράς, κυρίως του ορεινού όγκου.

Ας δούμε τώρα τις **ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ** που παρουσιάζει ο τουριστικός τομέας στο νομό.

Το πρώτο στοιχείο είναι η μακρινή απόσταση από την Αθήνα. Επίσης, παρόλο, της κεντρικής θέσης του νομού στο χάρτη της Ελλάδας, η έλλειψη αυτοκινητοδρόμων ταχείας κυκλοφορίας που να συνδέουν το νομό με τα αεροδρόμια και τα λιμάνια της χώρας δημιουργεί μια ιδιότυπη οδική απομόνωση του νομού

Η ποιότητα του οδικού δικτύου του νομού, κυρίως στις ορεινές περιοχές δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Το 54% των επισκεπτών του ορεινού όγκου θεωρεί την ποιότητα του οδικού δικτύου μέτρια ενώ το 11% την θεωρεί κακή. Η έλλειψη αεροδρομίου είναι ένα σημαντικό εμπόδιο τόσο για την περαιτέρω ανάπτυξη των αφίξεων όσο και για την προσέλκυση τουριστών υψηλού εισοδήματος. Όσον αφορά στους **Τουριστικούς πόρους**, εντοπίσαμε τις εξής αδυναμίες:

- Πολλοί από τους φυσικούς πόρους του νομού δεν έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά. Για παράδειγμα, υπάρχουν γύρω στους 15 καταρράκτες στο νομό, πολλοί απ' αυτούς με μεγάλο ύψος πτώσης νερού, οι οποίοι όμως δεν προβάλλονται. Επίσης, υπάρχουν πάνω από 20 σπήλαια στο νομό (μερικά με σταλαγμίτες και σταλακτίτες ή με υπόγεια ποτάμια, τα οποία επίσης δεν έχουν εκμεταλλευτεί, με εξαίρεση το σπήλαιο της Θεόπετρας, όπου βρέθηκαν ίχνη ανθρώπινης παρουσίας από την παλαιολιθική και νεολιθική εποχή και γίνονται εργασίες για την ανάδειξη του.
- Δεν υπάρχουν σημαντικά μουσεία που θα μπορούσαν να αποτελέσουν πόλους έλξης τουριστών.
- Οι περισσότεροι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία της αρχαίας και βυζαντινής εποχής δεν έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά. Διάσπαρτα, σ' όλη την έκταση του νομού υπάρχουν ίχνη αρχαίων οικισμών και ευρήματα από τα προϊστορικά χρόνια. Παρόλο που κατά καιρούς γίνονται ανασκαφές, οι αρχαιολογικοί χώροι δεν έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά. Μόνο δύο χώροι, το Ασκληπιείο Τρίκκης και ο προϊστορικός οικισμός στην Πλατιά Μαγούλα Ζάρκου είναι επισκέψιμοι, αλλά μόνο κατόπιν συνεννοήσεως με την αρμόδια Εφορία Αρχαιοτήτων.

Άλλα, αρνητικά στοιχεία, επιγραμματικά, είναι τα εξής:

- Υπάρχει χαμηλή πληρότητα των ξενοδοχείων
- Δεν υπάρχει συντονισμένη προβολή του νομού
- Δεν υπάρχει κεντρικός δικτυακός τόπος του νομού στο διαδίκτυο
- Δεν υπάρχουν σύνθετα τουριστικά πακέτα για τον συνδυασμό των διάφορων δυνατοτήτων που προσφέρει ο νομός
- Παρόλο που η πεδινή ζώνη του νομού διαθέτει πολλούς πολιτιστικούς πόρους, ο τουρισμός, εκτός από την πόλη των Τρικάλων δεν έχει αναπτυχθεί
- Υπάρχει εποχικότητα της ζήτησης
- Υπάρχει πίεση των tour operator στις τιμές των ξενοδοχείων

- Εκτός από την Καλαμπάκα και την Ελάτη, δεν υπάρχουν καταστήματα λαϊκής τέχνης
- Στα τουριστικά καταστήματα δεν υπάρχουν (ή είναι λίγα) τα αναμνηστικά, που είναι χαρακτηριστικά για την περιοχή
- Δεν υπάρχει κεντρική στρατηγική για τον τουρισμό σε επίπεδο νομού, και
- Δεν υπάρχει ένα αποτελεσματικό συντονιστικό όργανο σε επίπεδο νομού

Τώρα, οι **ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ** που παρουσιάζονται αφορούν **τις υποδομές**:

- στη σημασία της κατασκευής του οδικού άξονα Ε65, και
- την δυνατότητα εκμετάλλευσης της λειτουργίας πολιτικού αεροδρομίου στους όμορους νομούς.

Όσον αφορά στην **Τουριστική αγορά** οι ευκαιρίες που μπορούν να εκμεταλλευτούν παρουσιάζονται κυρίως στην αύξηση της ζήτησης για τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Επίσης πρέπει να τονίσουμε την αναγκαιότητα της συνεργασίας μεταξύ των παραγόντων του τουρισμού και των παραγόντων των άλλων κλάδων, και τις ευκαιρίες που προσφέρουν τα Κοινοτικά προγράμματα, και ο Αναπτυξιακός νόμος.

Και τέλος, οι **ΑΠΕΙΛΕΣ**, που πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν είναι

- οι Καθυστερήσεις στην κατασκευή του Ε65
- οι Αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον, και
- ο έντονος Ανταγωνισμός.

2.7. Τοποθέτηση του Νομού Τρικάλων στην τουριστική αγορά

Η "τοποθέτηση στην αγορά", ή με τον ορολογία του μάρκετινγκ „positioning”, είναι ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία του τουριστικού μάρκετινγκ. Πρακτικά πρόκειται για το σχεδιασμό του "image" και των τουριστικών αξιών μιας περιοχής, με τέτοιο τρόπο ώστε οι τουρίστες να κατανοήσουν τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που θα προσκομίσουν από την επίσκεψή τους στην περιοχή και να είναι σε θέση να διαφοροποιήσουν το τουριστικό προϊόν από αυτό του ανταγωνισμού.

Στην τουριστική αγορά σήμερα υπάρχει "υπέρπροσφορά" τουριστικών προϊόντων και έντονος ανταγωνισμός. Σε βάθος χρόνου μόνο εκείνοι οι προορισμοί μπορούν να επιζήσουν στον εγχώριο και διεθνή ανταγωνισμό, που προσφέρουν **αναγνωρίσιμα** προϊόντα, και δεν μπορούν να αντικατασταθούν από προϊόντα άλλων

προορισμών. Δηλαδή οι προορισμοί που έχουν μια ξεκάθαρη στρατηγική τοποθέτησης και διαφοροποίησης.

Οι λέξεις και όροι κλειδιά δηλαδή, με τα οποία πρέπει να ασχοληθούμε κατά τον σχεδιασμό της στρατηγικής τοποθέτησης είναι η **ταυτότητα** του νομού, τα **πλεονεκτήματα** και τα **οφέλη** που προσφέρει και η **διαφορά** του από τον ανταγωνισμό.

Συνήθως το *image* μιας περιοχής δεν έχει σχέση με την πραγματική εικόνα, υπάρχει μόνο στο μυαλό των πελατών. Σκοπός της στρατηγικής τοποθέτησης είναι να "χειραγωγεί" το μυαλό και να δημιουργεί την εικόνα που είναι "συμφέρουσα" για την περιοχή.

- Ενδιαφέρον παρουσιάζει, ότι το 7% των ερωτηθέντων δήλωσε, ότι έχει επισκεφτεί τα Μετέωρα, αλλά όχι το νομό Τρικάλων. Άρα ακόμα και σ' αυτούς που έχουν έρθει στην περιοχή, υπάρχει σύγχυση στην σύνδεση της εικόνας του νομού Τρικάλων με τα Μετέωρα, που θα έπρεπε να είναι το σήμα κατατεθέν ολόκληρου του νομού.
- Το 28% εκείνων που έχουν επισκεφτεί το νομό δήλωσαν ότι ο νομός είναι κυρίως πεδινός. και το 70% εκείνων που δεν έχουν επισκεφτεί το νομό δεν ήξεραν, ότι ο νομός είναι κυρίως ορεινός. Και, ενώ εδώ λέμε, ότι η τουριστική ανάπτυξη του ορεινού όγκου είναι μια λύση για την οικονομική ανάπτυξη του νομού, ο κόσμος ακούγοντας τη λέξη "Νομός Τρικάλων", φαντάζεται μια πεδιάδα, δεν γνωρίζει καν για τον ορεινό όγκο, που καλύπτει περίπου το 80% της έκτασης του νομού.
- Άρα, υπάρχουν ακόμα πολλά πράγματα, που πρέπει να γίνουν σχετικά με την προβολή του νομού.

Τα αντικειμενικά στοιχεία που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν, οι προσφερόμενες υπηρεσίες και τα τοπία, είναι λίγο – πολύ ίδια σ' όλους τους προορισμούς. Η θάλασσα, οι παραλίες, τα βουνά παντού έχουν λίγο – πολύ την ίδια εικόνα. Σε τυχερή θέση βρίσκονται οι προορισμοί, που διαθέτουν κάποιο μοναδικό τοπίο, με το οποίο μπορούν αντικειμενικά να ξεχωρίζουν.

Ο νομός Τρικάλων είναι σ' αυτήν την "τυχερή θέση", λόγω των Μετεώρων. Τα Μετέωρα είναι το στοιχείο, που ξεχωρίζει το νομό απ' όλους τους άλλους προορισμούς, και δίνει την δυνατότητα για την δημιουργία μιας εικόνας που διαφοροποιεί το νομό από τον ανταγωνισμό.

Παρόλο που τα Μετέωρα αναμφισβήτητα είναι το "δυνατό χαρτί" του νομού, υπάρχει πρόβλημα και σ' αυτό το σημείο του "image" του νομού. Στο μυαλό των τουριστών τα Μετέωρα, ως "πασίγνωστη" τοποθεσία συχνά δεν συνδέονται με το Νομό Τρικάλων. Αιτία είναι η μη προγραμματισμένη και μη συνειδητοποιημένη προβολή του νομού.

Πέρα από τον θρησκευτικό τουρισμό, τα Μετέωρα, ως στοιχείο διαφοροποίησης, πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την προβολή όλων των μορφών τουρισμού. Σε κάθε μορφή προώθησης πρέπει να γίνει αναφορά στα Μετέωρα, έστω και να μην έχουν εμφανή σχέση με την μορφή ή το χώρο διεξαγωγής του τουρισμού. Η κοντινή απόσταση από ένα Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς μπορεί να αποτελέσει κίνητρο, και στοιχείο διαφοροποίησης για κάθε μορφή τουρισμού.

Τελικά καταλήγουμε, ότι στην εγχώρια αγορά ο Νομός Τρικάλων πρέπει να τοποθετηθεί ως τόπος που προσφέρει ποικιλία εμπειριών και ξεκούραση μέσα σε ένα θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον. Πρέπει να ενισχυθεί η εικόνα του νομού ως σύνολο, που συνδυάζει, τα Μετέωρα, την φύση και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Στην αγορά του εξωτερικού ο νομός Τρικάλων πρέπει να τοποθετηθεί ως τόπος παγκόσμιας εμβέλειας, λόγω των Μετεώρων, που συνδυάζεται με ποικιλία εμπειριών και δραστηριοτήτων, σε ένα φιλόξενο και μεσογειακό περιβάλλον.

2.8. Στρατηγική προϊόντος

Το επόμενο θέμα, στο οποίο θα θέλαμε να αναφερθούμε από την μελέτη, αφορά στην στρατηγική προϊόντος. Στην τουριστική οικονομία το τουριστικό προϊόν ενός προορισμού ορίζεται ως το σύνολο των **εμπειριών** του τουρίστα που αποκομίζει από τον τόπο παραμονής του.

Άρα στην χάραξη της στρατηγικής του τουριστικού προϊόντος του νομού, πρέπει να απασχολεί, το πώς θα αξιοποιηθούν οι πόροι που διαθέτονται (δηλαδή τα Μετέωρα, την φύση και την πολιτιστική μας κληρονομιά), έτσι, ώστε ο τουρίστας να αποκομίζει όσο το δυνατόν περισσότερες και ποιοτικότερες εμπειρίες από την επίσκεψη του στο νομό.

Πρέπει να επισημάνουμε, ότι **γίνονται** προσπάθειες για την αξιοποίηση κάποιων σημαντικών τουριστικών πόλων του νομού, όπως για παράδειγμα, γίνονται αρχαιολογικές ανασκαφές στο Δήμο Πελινναίων και Γόμφων, γίνονται εργασίες

ανάδειξης του σπηλαιίου της Θεόπετρας, επίσης για την ανακατασκευή της γέφυρας της Σαρακίνας. Οι δικές μας οι προτάσεις όμως αφορούν καινούργιες δράσεις που θα συμπληρώσουν όλη αυτή την εικόνα που υπάρχει ήδη στο νομό.

Ας δούμε πρώτα την ανάδειξη των **υπαρχόντων** τουριστικών πόρων του νομού. Όπως είπαμε, οι τουριστική πόροι του νομού εκφράζονται με το τρίπτυχο:

ΜΕΤΕΩΡΑ – ΦΥΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Πρώτα απ' όλα πρέπει να αναφερθώ στα Μετέωρα.

Το μεγαλύτερο μέρος τουρισμού σήμερα στο νομό βασίζεται στα Μετέωρα, ως αξιοθέατο. Το μοντέλο που αναπτύχθηκε είναι κυρίως αυτό του μαζικού τουρισμού, που χαρακτηρίζεται από την μαζική έλευση οργανωμένων τουριστών για επίσκεψη στα Μετέωρα. Οι επισκέψεις αυτές χαρακτηρίζονται από μικρή παραμονή των τουριστών (από μερικές ώρες έως 1 διανυκτέρευση), οργανώνονται από εκτός νομού τουριστικά γραφεία και οι δαπάνες των τουριστών στην περιοχή είναι συνήθως χαμηλές. Το μοντέλο αυτό προσθέτει ελάχιστα στην οικονομία του νομού, παρόλο που ο αριθμός των επισκεπτών είναι υψηλός.

Οι δυνατότητες ανάπτυξης του τουρισμού στην περιοχή των Μετεώρων έχουν μελετηθεί διεξοδικά πρόσφατα για λογαριασμό του Δήμου Καλαμπάκας και έχουν καθοριστεί δράσεις.

1. Τα Μετέωρα ως σύμβολο του νομού. Τα Μετέωρα αποτελούν το συγκριτικό πλεονέκτημα του νομού. Είναι ένα στοιχείο μοναδικό, αναντικατάστατο, που ξεχωρίζει το νομό από τους άλλους νομούς με παρόμοιο τουριστικό προϊόν. Γι' αυτό, η επίδραση της ελκυστικότητας των Μετεώρων πρέπει να επεκταθεί και για τις άλλες περιοχές του νομού. Η κοντινή απόσταση από τα Μετέωρα πρέπει να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα για όλες τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού, άσχετα με το χώρο που πραγματοποιούνται. Έτσι θα ενισχυθεί και η εικόνα του νομού ως σύνολο.

2. Ο δεύτερος σημαντικότερος πόλος έλξης, είναι η φύση. Για την ανάδειξη της φυσικής ομορφιάς του τόπου πρώτα απ' όλα θα αναφερθούμε στα **μονοπάτια**. Η πεζοπορία και ο απλός περίπατος στην φύση αποτελεί την πιο αγαπημένη ασχολία των τουριστών στο νομό, κυρίως στον ορεινό όγκο. Για την περαιτέρω ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας είναι απαραίτητη η σηματοδότηση και αξιοποίηση των μονοπατιών, και η προβολή των τοπίων με εξαιρετικό φυσικό κάλλος.

3. Η τρίτη πρόταση σχετικά με την φύση είναι η δημιουργία ενός βοτανικού πάρκου στον ορεινό όγκο του νομού. Προτείνεται η δημιουργία δηλαδή ενός χώρου

περιφραγμένου και προστατευμένου, που θα λειτουργεί ως χώρος περιπάτου σε συνδυασμό με υπαίθριο μουσείο.

Γιατί προτείνεται το βοτανικό πάρκο;

- α. Τα βοτανικά πάρκα είναι ιδιαίτερα δημοφιλής χώροι επίσκεψης σε κοινό με περιβαλλοντολογικές ευαισθησίες, όπως είναι οι τουρίστες που επισκέπτονται το νομό Τρικάλων.
- β. Το βοτανικό πάρκο από την άποψη του μάρκετινγκ μπορεί να "εκμεταλλευτεί" ένα σημαντικό ιστορικό – πολιτισμικό στοιχείο του νομού, που είναι ο **Ασκληπιός**. Ο μύθος του Ασκληπιού ως θεού της ιατρικής και ο πρώτος γιατρός στην ιστορία, που σύλλεγε τα βότανα στις πλαγιές του Κόζιακα, αποτελεί ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα για την προβολή και προσθέτει ένα image, ξεχωριστό παγκοσμίως.
- γ. Το βοτανικό πάρκο προσελκύει τόσο μεμονωμένους επισκέπτες, όσο και οργανωμένες εκδρομές (σχολικές, εκπαιδευτικές εκδρομές, φυσιολατρικοί σύλλογοι κλπ.).

Η επόμενη πρόταση αφορά στο **Χιονοδρομικό Κέντρο**. Στο νομό Τρικάλων λειτουργεί ένα χιονοδρομικό κέντρο, το Χιονοδρομικό Κέντρο Περτουλίου Επίσης, σ' αυτό το θέμα αξίζει να μελετηθεί αντί ενός νέου Χιονοδρομικού Κέντρου, η κατασκευή ενός **εναέριου τελεφερίκ**, πάνω από τις βαθιές χαράδρες στον ορεινό όγκο.

1. Το εναέριο τελεφερίκ αποτελεί ένα εντυπωσιακό τρόπο και μέσο παρατήρησης της φύσης.
2. Από τα στατιστικά στοιχεία του Σκι – λιφτ του Χιονοδρομικού Κέντρου Περτουλίου προκύπτουν τα εξής στοιχεία: Στη χειμερινή σεζόν του 2004-05 το σκι λιφτ χρησιμοποίησαν για σκι 5.653 άτομα. Με σκοπό την απλή ανάβαση στην κορυφή για απόλαυση της φύσης, χωρίς σκι, πλήρωσαν εισιτήριο περίπου 15.000 άτομα. Δηλαδή, το σκι – λιφτ χρησιμοποίησαν ως "**μεταφορικό μέσον**" με σκοπό την απόλαυση της φύσης, σχεδόν 3 φορές περισσότεροι άνθρωποι, απ' ότι για σκι.
3. Το εναέριο τελεφερίκ μπορεί να λειτουργεί όλο το χρόνο, ανεξάρτητα από την ύπαρξη χιονιού. Έτσι, σε αντίθεση με το χιονοδρομικό κέντρο, μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης και εκτός της χειμερινής σεζόν.
4. Η λειτουργία του εναέριου τελεφερίκ μπορεί να αποτελέσει θέλγητρο για τους επισκέπτες απ' όλα τα σημεία του νομού, επιμηκώνοντας έτσι την παραμονή τους.

5. Πελατεία για το εναέριο τελεφερίκ αποτελούν επίσης οι επισκέπτες των γειτονικών με το νομό περιοχών, π.χ. από την Λίμνη Πλαστήρα, το Μέτσοβο κλπ.

6. Η προβολή της λειτουργίας εναέριου τελεφερίκ στα Ορεινά Τρίκαλα μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών στο νομό.

Όσον αφορά στην **αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων** του νομού, πρώτα απ' όλα θα αναφερθούμε στο **Φρούριο των Τρικάλων**.

Το Φρούριο, ως βασικό αξιοθέατο της πόλης των Τρικάλων πιστεύουμε, πως αξίζει μεγαλύτερη προβολή.

- Προτείνεται η δημιουργία ξεχωριστού διαφημιστικού φυλλαδίου για το Φρούριο.
- Ως ιδιαίτερο σημείο του Φρουρίου, αλλά και όλης της πόλης προτείνουμε την αξιοποίηση του λαγούμιου του Φρουρίου.
- Ξεκινώντας από το Φρούριο των Τρικάλων, στα παλιά χρόνια, ένα αρκετά μεγάλο λαγούμι (σήραγγα) συνέδεε τα Τρίκαλα με την Καλαμπάκα, είχε δηλαδή πάνω από 21 χλμ. μήκος. Το λαγούμι αυτό σήμερα είναι άγνωστο στον πολύ κόσμο, αν και σε μερικά μόνο σημεία πρέπει να έχει καταστραφεί.

Στις αίθουσες (αλλά και στον τοίχο του διαδρόμου) μπορούν να διαμορφωθούν εκθεσιακοί χώροι, χώροι εκδηλώσεων κλπ, δηλαδή ένας πολιτιστικός πολυχώρος. Στο εξωτερικό υπάρχουν άπειρα παραδείγματα τουριστικής εκμετάλλευσης τέτοιων χώρων.

Με την δημιουργία μιας θεματικής έκθεσης σχετικής με την ιστορία του τόπου, που θα υποστηριχθεί διαφημιστικά από ένα μύθο γύρω από το λαγούμι, ο χώρος αυτός θα μπορούσε να αποτελέσει θαυμάσιο πόλο έλξης τουριστών στα Τρίκαλα.

Ταυτόχρονα, οι χώροι εκδηλώσεων θα μπορούσαν να ενοικιάζονται για την διοργάνωση διαφόρων εκδηλώσεων, συνεστιάσεων κλπ.

Η επόμενη μας πρόταση αφορά στο **ποτάμι των Τρικάλων, στο Ληθαίο**, που αποτελεί ένα σημαντικό αξιοθέατο της πόλης. Το 45% των επισκεπτών του νομού δήλωσε, ότι θαύμασε το ποτάμι. Η αξιοποίηση της περιοχής του Ληθαίου είναι σημαντική, αφού είναι το σημείο που δημιουργεί την "πρώτη εντύπωση" στους τουρίστες.

Το επόμενο θέμα αφορά στα **μουσεία**. Η επίσκεψη μουσείων παραδοσιακά αποτελεί μια σημαντική τουριστική δραστηριότητα. Η τουριστική προσφορά του νομού αναμφισβήτητα πρέπει να συμπληρωθεί με μουσεία με ενδιαφέρουσες

συλλογές. Πέρα από την δημιουργία μουσείων, που έχουν κατά κάποιο τρόπο δρομολογηθεί, όπως το Μουσείο Τσιτσάνη, καλό είναι να δημιουργηθεί στο νομό ένα δίκτυο από μικρά θεματικά μουσεία που να παρουσιάζουν στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Όταν λέμε θεματικά μουσεία, εννοούμε μικρά μουσεία σε διάφορα χωριά του νομού, με διαφορετικό θέμα το κάθε μουσείο, όπως για παράδειγμα:

2. Μουσείο τσίπουρου.
4. Γεωργικό Μουσείο.
5. Κυνηγετικό Μουσείο.
6. Μουσείο παραδοσιακών επαγγελμάτων.
8. Μουσείο υφαντών.

Η δημιουργία του δικτύου θεματικών μουσείων παρέχει τα εξής πλεονεκτήματα για το νομό:

1. Η δημιουργία πολλών μικρών θεματικών μουσείων αντί των συνηθισμένων λαογραφικών μουσείων, εμπλουτίζει περισσότερο την τουριστική προσφορά του νομού. Π.χ. η δημιουργία 9 λαογραφικών μουσείων σε 9 χωριά προσθέτει μόνο ένα στοιχείο στην συνολική προσφορά, το λαογραφικό στοιχείο (όταν επισκέπτεται κάποιος ένα λαογραφικό μουσείο σε κάποια περιοχή, δεν είναι ανάγκη να δει και τα άλλα ίδια μουσεία), ενώ η δημιουργία 9 μουσείων με **διαφορετικά** θέματα προσθέτει 9 καινούργια προϊόντα στην συνολική προσφορά.
2. Το δίκτυο μουσείων υπό κοινή διοίκηση μάρκετινγκ και κοινή προβολή του ως πακέτο, δημιουργεί το image μιας περιοχής με ποικίλες δραστηριότητες και πολλά πρόσωπα.
3. Η δημιουργία μουσείων σε διαφορετικά χωριά "εξαναγκάζει" τον επισκέπτη να μετακινείται στο χώρο και να επισκέπτεται διάφορα σημεία του νομού, και έτσι η επίσκεψη μερικών μουσείων μπορεί να αποτελέσει ολόημερο πρόγραμμα.

Όσον αφορά στην αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, σημαντικό στοιχείο αποτελεί η **αγροτική κληρονομιά**. Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο μιλάμε για τις δυνατότητες ανάπτυξης του αγροτουρισμού, χωρίς να έχουμε ξεκαθαρίσει τελείως, τι εννοούμε με τον αγροτουρισμό.

Σήμερα στην Ελλάδα ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται κυρίως σε "hotel based" μορφή, δηλαδή ο αγροτουρισμός σημαίνει κυρίως, την παραμονή σε παραδοσιακά ξενοδοχεία και ξενώνες και κατανάλωση παραδοσιακών φαγητών σε ταβέρνες.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τον έντονο αγροτικό χαρακτήρα του νομού και ότι ο στόχος του αγροτουρισμού του νομού θα έπρεπε να είναι η εξασφάλιση συμπληρωματικού εισοδήματος για τον αγροτικό πληθυσμό, προτείνουμε ο νομός να επιλέξει, να αναπτύξει και να προωθήει ένα τοπικό μοντέλο Αγροτουρισμού που βασίζεται στην "farm based" μορφή.

Η ανάπτυξη ενός μοντέλου, όπου οι επισκέπτες διαμένουν στα χωριά, σε αγροτόσπιτα, είτε μαζί με την οικογένεια του αγρότη είτε σε ειδικά διαμορφωμένους ξενώνες (π.χ. διαμόρφωση και ανακατασκευή της αποθήκης κλπ) και συμμετέχουν στις καθημερινές εργασίες των ντόπιων, θα είναι πρωτοποριακή στην Ελλάδα, και εξασφαλίζει το "στοιχείο μοναδικότητας" που θα ξεχωρίσει το νομό από τον ανταγωνισμό.

Το τελευταίο στοιχείο που θα θέλαμε να αναφερθούμε σχετικά με το τουριστικό προϊόν του νομού, είναι οι **δραστηριότητες και οι εκδηλώσεις τουριστικού ενδιαφέροντος**.

Έχει διαπιστωθεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, ότι η αιτία της χαμηλής τουριστικής κίνησης και μικρής διάρκειας παραμονής σε πολλές τουριστικές περιοχές είναι κυρίως η έλλειψη "τεχνιτών" (δηλαδή όχι φυσικών) αξιοθέατων, δραστηριοτήτων ελεύθερου χρόνου και προγραμμάτων. Το ίδιο ισχύει και στο νομό Τρικάλων. Παρόλο που ο νομός είναι εξαιρετικά προικισμένος με φυσικό κάλλος, υστερεί σημαντικά σε οργανωμένα προγράμματα. Πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι οι τουρίστες δεν θα έρθουν στο νομό μόνο και μόνο για να περάσουν μερικές μέρες σε ένα κατάλυμα. Το κοινό των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, που αποτελεί επί των πλείστων το κοινό του νομού, αναζητά "δράση" κατά τις διακοπές του. Έτσι, το θέλγητρο για τους τουρίστες είναι το "colour locale", το τοπικό χρώμα, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου, τα τοπικά έθιμα και ο τοπικός πολιτισμός.

Έτσι προτείνουμε τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος του νομού με μια σειρά από εκδηλώσεις με τοπικό χρώμα, τις οποίες θα αναφέρουμε μόνο επιγραμματικά:

Στην διοργάνωση πετυχημένων εκδηλώσεων σημαντικό ρόλο παίζει η χρήση κάποιου μύθου. Ένας τέτοιος μύθος, που θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί είναι ο "Βουκεφάλας" το άλογο του Μεγάλου Αλέξανδρου, που καταγόταν από την Θεσσαλία. Εξ' άλλου, η περιοχή έχει βαθιά παράδοση στην υποτεροφία.

Μερικές άλλες εκδηλώσεις που θα μπορούσαν να διοργανωθούν, επιγραμματικά:

- Πανηγύρι Αγροτουρισμού
- Μαθήματα λαϊκής παράδοσης
- Εβδομάδα ευρωπαϊκού πολιτισμού στο Φρούριο των Τρικάλων
- Φεστιβάλ βοτάνων "Τα Ασκληπεία" κλπ.

Λοιπόν, αυτά είναι τα κυριότερα στοιχεία, που πιστεύουμε, ότι θα μπορούσαν να ενταχθούν και να εμπλουτίσουν την τουριστική προσφορά.

2.9. Στρατηγική διανομής

Το τελευταίο θέμα που θα θέλαμε να αναφερθούμε, είναι το θέμα της διανομής. Πιστεύω πως όλοι συμφωνούμε, πως δεν φτάνει να έχουμε ένα τουριστικό προϊόν, αυτό το προϊόν πρέπει με κάποιο τρόπο να φτάσει και στους πελάτες μας.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ξενοδοχείων του νομού συνεργάζεται με τουριστικά γραφεία, που βρίσκονται εκτός νομού. Η προώθηση των ξενοδοχειακών δωματίων από την κάθε επιχείρηση ξεχωριστά, συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος προώθησης (διαφήμιση κλπ) και μικρότερη διαπραγματευτική δύναμη.

Ένα μέσο με το οποίο οι τουριστικές επιχειρήσεις μπορούν να προωθούνται με πιο αποτελεσματικό τρόπο στην αγορά, είναι να γίνονται μέλη μιας συνεργατικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Κάποια μορφή κοινοπραξίας ή συνεταιρισμού δίνει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ενώνονται για σκοπούς μάρκετινγκ, και ταυτόχρονα να διατηρούν την οικονομική ανεξαρτησία τους.

με τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και νέων τεχνικών με σκοπό τη διαμόρφωση οικονομικών κλίμακας, την ευκολότερη πρόσβαση στις αγορές και την διασύνδεση των δικτύων της πόλης με αυτά της υπαίθρου.

Οι επενδύσεις που θα ενταχθούν στηρίζουν:

- τη διαφοροποίηση του οικονομικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση και βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των περιοχών παρέμβασης,
- τη βελτίωση των υπηρεσιών και της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων με την αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας και τη χρήση ειδικών αναπτυξιακών τεχνικών,
- την ενδυνάμωση διακλαδικών και διατομεακών σχέσεων της τοπικής οικονομίας,
- τη χρήση νέας τεχνολογίας για την καλύτερη πρόσβαση των προϊόντων στην αγορά,
- την ενίσχυση της ικανότητας δικτύωσης και συνεργασιών.

Τέλος, οι στόχοι αυτοί βρίσκονται σε συνάφεια με το βασικό στόχο ο οποίος αφορά στην εφαρμογή ενός αναπτυξιακού σχεδίου ανά περιοχή το οποίο στηρίζεται σε μία ολοκληρωμένη και βιώσιμη αναπτυξιακή στρατηγική, βασίζεται σε μία αντιπροσωπευτική εταιρική σχέση και αρθρώνεται στη βάση ενός σημαντικού θέματος, που είναι η εισαγωγή ποιότητας σε κάθε πτυχή της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

3.2. «Παρεμβάσεις αγροτικού τουρισμού ολοκληρωμένης προσέγγισης»

Σε αυτήν την κατηγορία δράσης ενισχύονται επενδύσεις οι οποίες:

- αυξάνουν την επισκεψιμότητα της περιοχής παρέμβασης και συντελούν στην επέκταση της τουριστικής περιόδου σε αυτήν με την ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού
- βελτιώνουν την οργάνωση και την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος
- συμβάλλουν στη δημιουργία συλλογικών σχημάτων και δικτύων για τη βελτιστοποίηση της χρησιμοποίησης των φυσικών, ανθρώπινων και επενδυτικών αγροτουριστικών πόρων
- υλοποιούνται κατά προτεραιότητα σε περιοχές, που βρίσκονται κατά μήκος των θεματικών διαδρομών, της ευρύτερης περιοχής της λίμνης Ν. Πλαστήρα .

Στο τοπικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού δίνεται προτεραιότητα:

- στην υποστήριξη και ενίσχυση του Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας σαν κινητήρια δύναμη της ενσωμάτωσης ποιότητας και της συνεργασίας στις αγροτουριστικές δραστηριότητες
- στη χωρική διαφοροποίηση της τουριστικής κίνησης αμβλύνοντας την ανισοκατανομή μεταξύ περιοχών της λίμνης Ν. Πλαστήρα και στη διάχυση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε άλλες γειτονικές περιοχές που διαθέτουν προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού (Μουζάκι, Αργιθέα, Σμόκοβο, Παύλιανη, περιοχή Υπάτης) και διασύνδεσης με άλλες τουριστικές περιοχές (Μετέωρα, Περτούλι, Πήλιο, Παρνασσός)
- στη θεματική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με την ενθάρρυνση ανάπτυξης και άλλων δραστηριοτήτων (θρησκευτικός, ιαματικός, ορεινός, εκπαιδευτικός, κατασκηνωτικός, περιβαλλοντικός, περιπέτειας, συνεδρίων, σεμιναρίων και συνεργασιών επιχειρηματικών στελεχών κλπ.), ιδιαίτερα αξιοποιώντας υπάρχουσες υποδομές και κτίρια
- στη συγκεντροποίηση του αγροτουριστικού προϊόντος πρώτα σε τοπικό επίπεδο και στη συνέχεια σε εθνικό μέσω διατοπικής συνεργασίας για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας
- στην επιμήκυνση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών - τουριστών στην περιοχή παρέμβασης με την οργάνωση (από μεμονωμένες ή συνεργαζόμενες επιχειρήσεις και φορείς) διαδρομών που θα περιλαμβάνουν μεταφορά και ξενάγηση σε επισκέψιμες επιχειρήσεις, θέσεις θέας, μνημεία, περιοχές φυσικού κάλλους κ.ά.
- στην ανάπτυξη συνεργασιών σε επίπεδο ευρύτερης περιοχής (Πίνδος, Περιφέρεια Θεσσαλίας) για την επιμήκυνση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών και οργάνωση δραστηριοτήτων μέσω διατοπικής συνεργασίας (διαδρομές, εκδηλώσεις, γιορτές, αγώνες περιπέτειας)
- στην ενίσχυση της δημιουργίας επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για τον εμπλουτισμό - διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος (animators, σχεδιαστές πακέτων και διαδρομών, ξεναγοί, τουριστικά γραφεία, επενδύσεις αναψυχής, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.ά.)
- στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων για την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην προβολή, προώθηση, συνεργασία και δικτύωση με απώτερο στόχο την εγκατάσταση συστήματος κράτησης θέσεων και δωματίων

- στην ολοκλήρωση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών με την ενθάρρυνση και ενίσχυση επενδύσεων εστίασης με υιοθέτηση παραδοσιακών καταναλωτικών προτύπων (γαστρονομική κληρονομιά)
- στην ενσωμάτωση πολιτιστικών δρώμενων στην ευρύτερη περιοχή (θεατρικές, μουσικές παραστάσεις, φεστιβάλ κ.ά.)

3.3. «Δημιουργία και βελτίωση των υποδομών εστίασης για τη συμπλήρωση της δυναμικότητας της περιοχής»

Στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης Ν. Πλαστήρα και ειδικότερα τα παραλίμνια δημοτικά διαμερίσματα, με επίκεντρο αυτά του Νεοχωρίου και της Πεζούλας, συγκεντρώνεται το 38% των μονάδων εστίασης και αναψυχής.

Οι υποδομές εστίασης, από τις οποίες αρκετές δημιουργήθηκαν ή εκσυγχρονίστηκαν από την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER II, δεν αρκούν για να καλύψουν την αυξανόμενη ζήτηση, ιδιαίτερα σε περιόδους αιχμής (τρίμηρα, αργίες, Πάσχα, Χριστούγεννα, Αύγουστος) αλλά και τα Σαββατοκύριακα.

Υπάρχει λοιπόν η ανάγκη για συμπλήρωση της δυναμικότητας σε υποδομές εστίασης, εφόσον όμως ληφθεί υπόψη και η χωρική ισοκατανομή των υποδομών ώστε να υπάρχει διασπορά και σε άλλα Δημοτικά Διαμερίσματα (Καστανιά, Λαμπερό, Μούχα, Κρυονέρι, Μπελοκομίτης, Καρίτσα, Μορφοβούνι, Μεσενικόλας, Κερασιά, Μοσχάτο, Καροπλέσι, Αγ. Γεώργιος, Ελληνόπυργος) πέραν του Νεοχωρίου και της Πεζούλας για να επιτευχθεί η διάχυση του τουριστικού προϊόντος..

Η τουριστική, όμως, ανάπτυξη προϋποθέτει την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη συμμόρφωση και προσαρμογή σε κανόνες και προδιαγραφές ποιότητας, αποδεκτές και προκαθορισμένες, όπως είναι αυτές π.χ. του Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας του Ν. Καρδίτσας.

Στην περιοχή των λουτρών Σμοκόβου, την ευρύτερη περιοχή της Αργιθέας και το οροπέδιο της πρώην λίμνης Ξυνιάδος, θα εφαρμοστούν παράλληλα και τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου που προβλέπεται ότι θα καλύψουν τις ανάγκες για δημιουργία και εκσυγχρονισμό / βελτίωση των υποδομών.

Βασικό σημείο της αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών εστίασης και η αξιοποίηση της τοπικής παραγωγής και των προϊόντων ποιότητας στην τοπική κουζίνα και η προβολή – προώθησης της τοπικής γαστρονομικής κληρονομιάς ως

στοιχείου της ταυτότητας και συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής.

Η δράση αυτή σχετίζεται με το διατοπικό σχέδιο συνεργασίας “Οι γεύσεις της Θεσσαλίας”.

Ενδεικτικές ενέργειες δημιουργίας ή εκσυγχρονισμού / βελτίωσης κέντρων εστίασης αποτελούν:

- Εστιατόρια (και ως υποκατηγορία ταβέρνα)
- Μεικτού τύπου (Εστιατόρια – καφέ ή καφέ – εστιατόρια)
- Ψαροταβέρνες
- Ψητοπωλεία

3.4. «Ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών αγροτικού τουρισμού»

Στην ανάπτυξη ειδικών ή εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα επιδιωχθεί ένα σύνολο παρεμβάσεων, με την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση στο περιβάλλον, οι οποίες θα δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την κάλυψη του ελεύθερου χρόνου των επισκεπτών με παροχή τουριστικών προϊόντων ειδικής μορφής (θερμαλισμός, περιβαλλοντικός τουρισμός, θρησκευτικά και ιστορικά μνημεία, εκπαιδευτικές περιηγήσεις, εναλλακτικά αθλήματα κ.ά.).

Η σωστή οργάνωση και αξιοποίηση των ευκαιριών που σχετίζονται με τον εναλλακτικό αθλητισμό, προϋποθέτει συνεργασία των ΟΤΑ (στην περιοχή των οποίων θα γίνουν συμπληρωματικές μικρές υποδομές δημόσιων έργων), των συλλόγων, ομίλων, λεσχών (που ασχολούνται με το συγκεκριμένο άθλημα ή δραστηριότητα) και των ιδιωτών που θα υλοποιήσουν τα επενδυτικά σχέδια.

Θα ενισχυθεί η δημιουργία εγκαταστάσεων και η προμήθεια εξοπλισμού για την ανάπτυξη έτοιμων δραστηριοτήτων κατά προτεραιότητα στην περιοχή της λίμνης Ν. Πλαστήρα, όπου οι συνθήκες είναι ευνοϊκές λόγω του συνδυασμού ορεινού και λιμναίου περιβάλλοντος, αλλά και λόγω της περιβαλλοντικής υποδομής που λειτουργεί και η οποία περιλαμβάνει:

- Το Βοτανικό κήπο Νεοχωρίου, το Εκπαιδευτικό δάσος Μπελοκομίτη, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας, Εκπαίδευσης και Ενημέρωσης Νεοχωρίου, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Καστανιάς που εξυπηρετούν προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (π.χ. πράσινες τάξεις) -ευαισθητοποίησης
- Τα οικολογικά – πεζοπορικά μονοπάτια, τις διαδρομές ορειβατικού ποδηλάτου, τη μικρή χιονοδρομική πίστα και το ορειβατικό καταφύγιο στη θέση

Καραμανώλη στο Δ. Νεβρόπολης Αγράφων

Ενδεικτικές εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού που θα μπορούσαν να ενισχυθούν είναι:

- Κατασκηνωτικά κέντρα – παιδικές εξοχές ή / και ειδικών ομάδων πληθυσμού (ΑΜΕΑ)
- Ιαματικός τουρισμός (π.χ. υδροθεραπευτήριο)
- Εκπαιδευτικός και σχολικός τουρισμός (π.χ. υποδομές εκπαίδευσης μαθητών)
- Περιβαλλοντικός – φυσιολατρικός τουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας
- Ορειβασία - αναρρίχηση - πεζοπορία - ορειβατικό ποδήλατο
- Κωπηλασία – ιστιοπλοΐα
- Ορειβατική χιονοδρομία - χιονοδρομία δρόμων αντοχής
- Τοξοβολία κλπ.

3.5. «Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του αγροτικού τουρισμού»

Σκοπός της δράσης είναι η δημιουργία επιχειρήσεων για την κάλυψη των διαρκώς αυξανόμενων αναγκών για παροχή υπηρεσιών προς τον καταναλωτή – επισκέπτη της περιοχής.

Η αναγκαιότητα της προτεινόμενης παρέμβασης προκύπτει από την ανάγκη διαφοροποίησης των υπηρεσιών προς τον καταναλωτή. Στην κατάσταση αυτή συμβάλει και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και πλήθος άλλων παραγόντων, οι οποίοι θέτουν πολυσύνθετες μεταβλητές για την εξυπηρέτηση των αναγκών τόσο του επισκέπτη - καταναλωτή, όσο και των ντόπιων κατοίκων στα επίπεδα της καθημερινότητας.

Το κύριο ζητούμενο είναι η ενσωμάτωση στην κοινωνική ζωή πλήθους πολιτιστικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών δραστηριοτήτων με στόχο την παράταση της διαμονής των επισκεπτών, τη διεύρυνση των πληθυσμιακών ομάδων που αποτελούν τους εν δυνάμει επισκέπτες, αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού.

Ως ενδεικτικές ενέργειες της δράσης προτείνονται:

- Μικρά αθλητικά (μη επαγγελματικά) κέντρα με υποδομές όπως: γήπεδα ποδοσφαίρου 5x5 και αθλοπαιδιών, γυμναστήρια, σάουνα, spa, μίνι γκολφ,

πισίνες, τένις κ.λπ.)

- Παραδοσιακά καφεενεία και αναψυκτήρια
- Αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, χώροι κοινωνικών εκδηλώσεων
- Κέντρα εξυπηρέτησης επιχειρηματικού τουρισμού (διοργάνωση σεμιναρίων, επιχειρηματικών συναντήσεων, ημερίδων κ.λπ.)
- Παροχή περιηγήσεων με παραδοσιακά μεταφορικά μέσα (π.χ. άμαξες, βάρκες κ.α.)

3.6. «Ενέργειες προώθησης - προβολής (εκτός γεωργικού τομέα)»

Ειδικότερα, μπορούν να περιληφθούν ενισχύσεις για την προβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών, είτε με στόχο την προσέλκυση μικρών επενδυτικών σχεδίων στους τομείς όπου διαπιστώνονται τέτοια πλεονεκτήματα, είτε με στόχο την προβολή των φυσικών και πολιτιστικών πόρων οι οποίοι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν προς την κατεύθυνση της προσέλκυσης ειδικών ομάδων επισκεπτών σε αυτές τις περιοχές.

Οι ενέργειες προώθησης – προβολής είναι:

➤ Έντυπο υλικό (ταξιδιωτικοί οδηγοί) προβολής των περιοχών λίμνης Ν. Πλαστήρα

Η ενέργεια περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την έκδοση δύο (02) εντύπων με τη μορφή εύχρηστου ταξιδιωτικού οδηγού που να προβάλλουν τους φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους δύο περιοχών με ιδιαίτερα τουριστικό ενδιαφέρον και συγκεκριμένα της λίμνης Ν. Πλαστήρα (περιοχή Natura 2000) στο Ν. Καρδίτσας

Οι ταξιδιωτικοί οδηγοί θα είναι, τουλάχιστον, σε δύο γλώσσες (Ελληνικά και Αγγλικά), θα έχουν μικρό μέγεθος σελίδας (ενδεικτικά 17x24 εκ), τουλάχιστον 80 σελίδες και θα περιέχουν πλούσιο οπτικό υλικό (φωτογραφίες) και θεματικούς (GIS) χάρτες.

Ιδιαίτερη σημασία θα δίνεται στην ανάδειξη και προβολή των ποιοτικών και διαφοροποιημένων παρερχομένων υπηρεσιών (τοπικά σύμφωνα ποιότητας, δίκτυα, σήματα αγροτικού τουρισμού, κ.ά.) συμβάλλοντας και ενισχύοντας την εισαγωγή της ποιότητας στις δραστηριότητες της περιοχής.

➤ Έκδοση ηλεκτρονικού και έντυπου θεματικού υλικού προβολής

Προβλέπεται η δημιουργία θεματικού ηλεκτρονικού (σε μορφή cd-rom, dvd κ.α.) ή έντυπου υλικού (σε μορφή φυλλαδίων δίπτυχων ή τρίπτυχων, αφισών, λευκομάτων, ημερολογίων κ.ά.) που θα προβάλλει έναν τομέα ή θέμα ενδιαφέροντος που εξυπηρετεί τις προτεραιότητες όπως είναι:

- οι εναλλακτικές δραστηριότητες και ο περιβαλλοντικός–φυσιολατρικός τουρισμός
- τα πολιτιστικά μνημεία και τα ιστορικά και θρησκευτικά στοιχεία
- η τοπική ταυτότητα (παραδόσεις, ήθη, έθιμα, μουσική, γαστρονομία, εκδηλώσεις, αρχιτεκτονική κ.ά.)
- ο ιαματικός τουρισμός
- οι ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές (παραλίμνια περιοχή, περιοχή ιαματικών πηγών, προστατευόμενες περιοχές Natura 2000, Εθνικοί Δρυμοί κ.λπ.)
- τα τοπικά σύμφωνα ποιότητας και προτεινόμενα τουριστικά πακέτα κ.α.

Σε κάθε περίπτωση το περιεχόμενο του ηλεκτρονικού υλικού (σε πιο συνοπτική μορφή) θα πρέπει να παρουσιάζεται και σε μια ξένη γλώσσα, κατά προτίμηση την Αγγλική. Σκοπός των ενεργειών είναι η διαφοροποίηση στη ζήτηση υπηρεσιών αγροτικού τουρισμού, η επιμήκυνση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών, η διάχυση του τουριστικού προϊόντος στην περιοχή παρέμβασης με την ανάδειξη νέων τουριστικών πόρων ή περιοχών.

➤ Συμμετοχή σε εκθέσεις τουριστικής προβολής

Προβλέπεται η συμμετοχή συλλογικών φορέων, επιμελητηρίων ή / και Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού σε εκθέσεις:

- α) τουριστικής προβολής (π.χ. Τουριστικό Πανόραμα, Philoxenia κ.λπ.) σε εθνικό επίπεδο
- β) θεματικές / κλαδικές (π.χ. Agrotica, χειροτεχνίας, Detrop, κ.α.) εκτός γεωργικών προϊόντων
- γ) περιφερειακής – τοπικής εμβέλειας (π.χ. Εμποροβιοτεχνική έκθεση Καρδίτσας, Λαμίας κ.α.)

Με τις ενέργειες αυτές επιδιώκεται η εξωστρέφεια των περιοχών και ειδικά των επιχειρήσεων παροχής τουριστικού προϊόντος και των μεταποιημένων (είδη διατροφής, προϊόντα επεξεργασίας ξύλου κ.ά.) ή χειροτεχνικών προϊόντων και η υποστήριξη της προσπάθειας συνεργασίας και διασύνδεσης με άλλες περιοχές και επιχειρήσεις. Σκοπός των ενεργειών είναι ο εμπλουτισμός του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, η επιμήκυνση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών στην περιοχή παρέμβασης και η διεύρυνση των αγορών διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων.

➤ Καταχωρήσεις σε εξειδικευμένα έντυπα ή ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης

Προβλέπονται διαφημιστικές καταχωρήσεις από συλλογικούς ή επαγγελματικούς φορείς και ΟΤΑ α' και β' βαθμού σε εξειδικευμένα μέσα ενημέρωσης όπως είναι:

- α) τουριστικοί οδηγοί (π.χ. who-is-who directory of greek tourism, διακοπές κ.α.)
- β) οικονομικοί οδηγοί ή επιχειρηματικότητας (π.χ. οδηγός επιχειρήσεων Ν. Καρδίτσας, Ν.

Τρικάλων κ.ά.)

γ) εξειδικευμένες ιστοσελίδες στο διαδίκτυο (π.χ. who-is-who.gr, in.gr, diakopes.gr κ.α.)

Με τις ενέργειες αυτές επιδιώκεται η εξωστρέφεια των περιοχών και ειδικά των επιχειρήσεων παροχής τουριστικού προϊόντος και των μεταποιημένων (είδη διατροφής, προϊόντα επεξεργασίας ξύλου κ.ά.) ή χειροτεχνικών προϊόντων και η υποστήριξη της προσιόθειας συνεργασίας και διασύνδεσης με άλλες περιοχές και επιχειρήσεις. Σκοπός των ενεργειών είναι ο εμπλουτισμός του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, η επιμήκυνση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών στην περιοχή παρέμβασης και η διεύρυνση των αγορών διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων.

➤ **Δημιουργία ιστοσελίδων – δικτυακών τόπων προβολής των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής**

Προβλέπεται η δημιουργία ιστοσελίδων - δικτυακών τόπων για την ανάδειξη και προβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων τομέων ή περιοχών που συμβάλλουν στους στόχους του προγράμματος όπως είναι:

- οι εναλλακτικές δραστηριότητες και ο περιβαλλοντικός–φυσιολατρικός τουρισμός
- τα πολιτιστικά μνημεία και τα ιστορικά και θρησκευτικά στοιχεία
- η τοπική ταυτότητα (παραδόσεις, ήθη, έθιμα, μουσική, γαστρονομία, εκδηλώσεις, αρχιτεκτονική κ.ά.)
- οι τοπικοί φυσικοί πόροι
- ο ιαματικός τουρισμός
- τα τοπικά σύμφωνα ποιότητας και τα προτεινόμενα τουριστικά πακέτα
- οι ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές (παραλίμνια περιοχή, περιοχή ιαματικών πηγών, Εθνικοί Δρυμοί κ.λπ.) κ.ά.

Το περιεχόμενο του ενός (01) δικτυακού τόπου μπορεί να είναι θεματικό (ένας ή συνδυασμός περισσότερων από τους παραπάνω τομείς) και των άλλων τριών (03) γενικό που να καλύπτει το σύνολο των τομέων, θεμάτων ενδιαφέροντος και δραστηριοτήτων μιας ευρύτερης περιοχής (π.χ. ορεινά Τρίκαλα ή κάποιος Δήμος της περιοχής ή μια ενότητα Δήμων με κοινά χαρακτηριστικά κ.λπ.). Το περιεχόμενο του δικτυακού τόπου θα πρέπει (σε πιο συνοπτική μορφή) να γίνεται και σε μία ξένη γλώσσα, κατά προτίμηση την Αγγλική.

3.7. «Προστασία - ανάδειξη και αξιοποίηση φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς»

Αναδεικνύονται οι ακόλουθες προτεραιότητες:

- Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος.
- Αναβάθμιση του οικιστικού περιβάλλοντος και ανάδειξη της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του αγροτικού χώρου.
- Διατήρηση και ενίσχυση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Εδώ εντάσσονται παρεμβάσεις οι οποίες αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος στις περιοχές Natura 2000 και υποστηρίζουν τη στρατηγική ανάπτυξης του αγροτικού τουρισμού και συνεπώς χωροθετούνται κατά προτεραιότητα π.χ στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης Πλαστήρα. Είναι αυτονόητο ότι όλες οι παρεμβάσεις θα αναδεικνύουν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής.

Στόχος είναι η αναβάθμιση, ανάδειξη και τελικά η συμβολή στην αξιοποίηση του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να ενισχυθεί ο κοινωνικοοικονομικός ιστός και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στις περιοχές παρέμβασης.

Ειδικότερα, αποσκοπεί :

1. Στην αναβάθμιση των φυσικών οικοσυστημάτων και των περιοχών οικολογικού ενδιαφέροντος (δάση, υγροβιότοποι, περιοχές φυσικού κάλλους, τοπία, φαράγγια, δρυμοί κ.λπ.) στα πλαίσια ορθολογικής διαχείρισής τους, με βάση τις αρχές της αειφορικής ανάπτυξης, προκειμένου να αποτελέσουν πόλο έλξης επισκεπτών με άμεσες θετικές επιπτώσεις για την τοπική οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις για την περιβαλλοντική προστασία, διαχείριση και ανάδειξη των παραπάνω οικοσυστημάτων, με προτεραιότητα αυτών που είναι ενταγμένα στο δίκτυο NATURA 2000 ή αποτελούν Εθνικό δρυμό, και γενικότερα των περιοχών οι οποίες λόγω οικολογικού ενδιαφέροντος (π.χ δρυμοί, φαράγγια, βιότοποι κ.α.) απαιτούν την εφαρμογή ειδικών παρεμβάσεων προστασίας και διαχείρισης. Επίσης περιλαμβάνεται η περιβαλλοντική αποκατάσταση περιοχών οι οποίες έχουν οικολογική σημασία και έχουν υποβαθμιστεί από ασύμβατες με το χαρακτήρα τους χρήσεις.
2. Στην οικιστική αναβάθμιση των περιοχών παρέμβασης, με ανάπλαση των κοινόχρηστων χώρων (δρόμοι, πλατείες κ.λπ.) και την ανάδειξη του παραδοσιακού χαρακτήρα των οικισμών, με την προστασία και αξιοποίηση

αξιόλογων διατηρητέων κτιρίων με κοινωφελείς χρήσεις καθώς και με την προστασία – ανάδειξη στοιχείων τα οποία έχουν ιδιαίτερη ιστορική ή αισθητική αξία.

3. Στην προστασία και ανάδειξη αξιόλογων αρχιτεκτονικών στοιχείων της αγροτικής υπαίθρου τα οποία συνδέονται με την τοπική ιστορία και τις παραδοσιακές αγροτικές εργασίες.
4. Στη διατήρηση και ανάδειξη της τοπικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτό θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις που θα συντελέσουν στη διαφύλαξη και αξιοποίηση των αξιόλογων πολιτισμικών στοιχείων των περιοχών παρέμβασης.

Οι στόχοι αυτοί συμβάλλουν στην επιδίωξη της ενσωμάτωσης των περιοχών εφαρμογής σε μία ολοκληρωμένη προσπάθεια για την ενίσχυση των προοπτικών ανάπτυξης της υπαίθρου, στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων των περιοχών παρέμβασης, ενώ παράλληλα εξυπηρετούν και τον στόχο της ενίσχυσης της προσπάθειας για την άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Τέλος, οι στόχοι αυτοί βρίσκονται σε συνάφεια με την εφαρμογή ενός αναπτυξιακού σχεδίου ανά περιοχή η οποία στηρίζεται σε μία ολοκληρωμένη και βιώσιμη αναπτυξιακή στρατηγική, βασίζεται σε μία αντιπροσωπευτική εταιρική σχέση και αρθρώνεται στη βάση ενός σημαντικού θέματος, χαρακτηριστικού της ταυτότητας, των πόρων και των τεχνογνωσιών της περιοχής που είναι η εισαγωγή ποιότητας.

3.8. «Δράσεις για την ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς»

Οι τοπικές εκδηλώσεις όπως γιορτές, εκθέσεις, πανηγύρια, φεστιβάλ κ.λπ. συμβάλλουν στην διατήρηση των τοπικών παραδόσεων, στην προβολή των περιοχών και στην τόνωση της τοπικής οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Ενδεικτικό της σημασίας τους αποτελεί το γεγονός ότι ακόμα και σε περιοχές οι οποίες γνώρισαν σημαντική πληθυσμιακή αποδυνάμωση, οι εκδηλώσεις αυτές εξακολουθούν να διοργανώνονται και παραμένουν ως οι μοναδικές οργανωμένες κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες που συσπειρώνουν το σύνολο του τοπικού πληθυσμού, αλλά και προσελκύουν τους καταγόμενους και κοινό από την ευρύτερη περιοχή.

Η προτεινόμενη παρέμβαση έχει σαν σκοπό την διατήρηση και προβολή του τοπικού πολιτισμού και των εκδηλώσεων οι οποίες προσφέρουν ζωντάνια στις ορεινές απομακρυσμένες περιοχές. Η σωστή οργάνωση και δικτύωση των εκδηλώσεων μιας περιοχής θα συμβάλλει στην προβολή πολλαπλών πλευρών της ταυτότητας της, όπως των πολιτιστικών, ιστορικών, λογοτεχνικών, καλλιτεχνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την περιοχή.

Με τον κατάλληλο συντονισμό των ημερομηνιών διοργάνωσης των εκδηλώσεων θα αποφευχθούν οι αλληλοεπικαλύψεις και ο ανταγωνισμός, ενώ με τη σωστή προβολή θα επιτευχθεί η προώθηση της ιδιαίτερης ταυτότητας των οικισμών. Με τις ενέργειες της κατηγορίας αυτής θα ενισχυθεί η θεματική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με την ενσωμάτωση πολιτιστικών δρώμενων και την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας. Επίσης υποστηρίζεται η οργάνωση και ανάπτυξη συνεργασιών και δικτυώσεων μεταξύ κατοίκων, ομάδων ή φορέων με στόχο την ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής παρέμβασης.

Ενδεικτικά προτείνονται οι ακόλουθες δραστηριότητες:

- Γιορτές κρασιού, κάστανου κ.λπ.
- Διοργάνωση φεστιβάλ γαστρονομίας
- Αναβίωση παραδοσιακών εθίμων (π.χ. “Ρουγκατσάρια”, “παραδοσιακός γάμος”)
- Οργάνωση διαγωνισμών (π.χ. διαγωνισμός ψαρέματος, κολυμβητικός διάπλους της λίμνης)
- Μουσικές και θεατρικές εκδηλώσεις (π.χ. θέατρο σκιών)
- Φεστιβάλ παραδοσιακών χορών
- Διοργάνωση πολυήμερων πολιτιστικών εκδηλώσεων ευρύτερης εμβέλειας με ποικιλία θεαμάτων (αναβίωση εθίμων, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, διαγωνισμοί, αθλητικές εκδηλώσεις κ.ά.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1. Γενικά

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, οφείλει να έρχεται με συγκεκριμένες προτάσεις που θα αφορούν κυρίως το πακέτο των μέτρων που η ίδια θα αναλαμβάνει, μόνη της ή σε συνέργια με τρίτους και να απευθύνεται στην περιφέρεια ή τα υπουργεία. Μόνο τότε γίνεται αξιόπιστη, δημιουργεί αποτελεσματική πίεση και εκθέτει τις ανεπάρκειες της Πολιτείας και των τοποτηρητών της.

Σε κάθε περίπτωση ο κοινωνική συστράτευση επιτυγχάνεται με ενημέρωση, διάλογο, προτάσεις και ανάληψη των ευθυνών που μας αναλογεί. Απέναντι σε τέτοιες κοινωνίες, όσο μικρές κι αν είναι αριθμητικά, κανένας δεν μένει αδιάφορος. Αλλά απαιτείται όπως είπαμε συνεννόηση.

Η αντίστοιχη ανάπτυξη των υποδομών, δρόμοι πρόσβασης, ηλεκτροφωτισμός, πεζόδρομοι, ποδηλατόδρομοι, σημεία εξυπηρέτησης και πληροφοριών, δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, βιολογικού καθαρισμού, ανακύκλωσης, μαρίνες κ.α. είναι εκ των ουκ άνευ να αναφερθούν, μόνο που όλα τα παραπάνω απαιτούν επαναπροσδιορισμό των προϋπολογισμών. Απαιτούνται δε και διαδημοτικές και διανομαρχιακές ακόμη συνεργασίες, για να αποφεύγεται η αποσπασματικότητα. Επίσης το πλαίσιο συμπράξεων μεταξύ Τ.Α. και ιδιωτών πρέπει άμεσα να ενεργοποιηθεί και να υιοθετηθεί, με απόλυτη διαφάνεια και ξεκάθαρη στοχοθέτηση, για την συμπλήρωση των ισχών πόρων, αλλά και την ιδιωτικοοικονομική διαχείριση τέτοιων υποδομών.

Ιδιαίτερα κρίσιμο είναι και το κομμάτι της ενσωμάτωσης στον κύκλο εργασιών του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, των παραδοσιακών οικονομικών δραστηριοτήτων στους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων, όπως η γεωργοκτηνοτροφία. Η Τ.Α. σε άμεση συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς, πρέπει να φέρουν σε συνεννόηση τους ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων και τους εστιάτορες με τον γεωργικό και κτηνοτροφικό κόσμο, ενθαρρύνοντας «Τοπικά Σύμφωνα» παροχής προϊόντων, εγγυημένης ποιότητας, μέσα από πιστοποιημένες διαδικασίες όπως η τυποποίηση κ.α. Δεν χρειάζεται να επιχειρηματολογήσουμε για τις ωφέλειες που προκύπτουν από μια τέτοια εξέλιξη και πόσο βάθος δίνεται στην αναπτυξιακή προσπάθεια.

Επίσης ανάλογες κινήσεις οφείλουν να αναληφθούν και σε επίπεδο καθαρά ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Οι επιχειρηματίες μικροί και μεγάλοι οφείλουν να συνειδητοποιήσουν ότι η συνεννόηση, ο αμοιβαίος έλεγχος για υψηλής ποιότητας υπηρεσίες και η συνεργασία έστω και σε επίπεδο συγκρότησης κλαδικών συλλόγων, είναι η μόνη διέξοδος από την διαχείριση μιας μικρής τουριστικής περιόδου, όπου ο καθένας λογαριάζει «χωρίς τον ξενοδόχο». Η αυτορύθμιση και η εμπέδωση της επαγγελματικής συνέπειας, δεν επιτυγχάνεται μόνο από κεντρικές νόρμες, πολύ περισσότερο με την απουσία μέσων ή τις δεδομένες ανεπάρκειες του Ε.Ο.Τ. και της Τουριστικής Αστυνομίας (κυρίως σε προσωπικό). Η προστασία της καλής φήμης είναι υπόθεση πρώτα απ' όλα αυτών που την κτίζουν και καλούνται να την περιφρουρήσουν.

Τέλος η κατάρτιση – εκπαίδευση και επανακατάρτιση είναι ακρογωνιαίος λίθος στο είδος και την ποιότητα των υπηρεσιών, και εδώ έχουν αρχίσει να γίνονται τα πρώτα σωστά βήματα.

Η εισαγωγή της πληροφορικής και του διαδικτύου σε όλες τις μεσαίες και μεγάλες μονάδες, είναι απαραίτητη όσο ήταν η τηλεόραση σε κάθε δωμάτιο πριν από 10-15 χρόνια. Η απουσία ολοκληρωμένων ψηφιακών εφαρμογών, που παρέχουν πληροφόρηση, οργάνωση διακοπών (ηλεκτρονική κράτηση-εισιτήρια κ.α.) πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για μελλοντικές επενδύσεις. Η ψηφιακή απομόνωση ισούται με αυτοκατάρτιση.

Τα παραπάνω αποτελούν προτάσεις κλειδιά με στόχο την διαμόρφωση των συνθηκών που θα ευνοήσουν όλες τις επακόλουθες εξειδικευμένες προτάσεις για τον αγροτουρισμό, τον θεματικό τουρισμό κ.α. Μόνο τότε και βασιζόμενοι στο τρίπτυχο (Θάλασσα ή Βουνό – Περιβάλλον – Ιστορία) το προσφερόμενο τουριστικό αγαθό θα μετεξελιχθεί. Διότι κάθε εναλλακτική πρόταση στηρίζεται στην εξασφάλιση των σταθερών και ολοκληρωμένων υποδομών και υπηρεσιών που εκφράζονται μέσα από το υφιστάμενο τουριστικό υπόβαθρο. Ο εναλλακτικός, το λέει και η λέξη, δεν υποκαθιστά, αλλά πάει παραπέρα – διευρύνει το τουριστικό προϊόν, εκσυγχρονίζει και εμπλουτίζει τις υπηρεσίες και ενισχύει γενικότερα τον κύκλο εργασιών.

4.2. Τουριστική προβολή

Α. Ψηφιοποίηση της πληροφορίας, με την ανακαίνιση και επέκταση της ιστοσελίδας, την δημιουργία DVD και CD-ROM, την εγκατάσταση info-kiosk και την βαθμιαία

ψηφιοποίηση του συνόλου των σημαντικότερων περιοχών, ώστε να υπάρχει πλήρη κάλυψη, μέσω διαδικτύου.

Β. Συμμετοχή στις μεγάλες κλαδικές εκθέσεις στο εξωτερικό, για την διασφάλιση της συμμετοχής μας στο παγκόσμιο τουριστικό γίνεσθαι. Η προώθηση του τόπου δεν μπορεί να γίνει χωρίς την παρουσία μας στους χώρους που δραστηριοποιούνται οι «παίκτες» και διαμορφωτές του τουριστικού ρεύματος. Συμμετοχή σε επιλεγμένες γεωγραφικές ενότητες στο εσωτερικό.

Γ. Ενίσχυση των διανομαρχιακών συνεργασιών και του συντονισμού σε επίπεδο Περιφέρειας, ώστε να πολλαπλασιαστούν οι ωφέλειες με το μικρότερο δυνατό κόστος και την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά και την προβολή στους όμορους νομούς και περιφέρειες.

Στις άμεσες προτεραιότητες και με την εμπλοκή όλων των συνεργαζόμενων φορέων, είναι η διοργάνωση μιας καμπάνιας προβολής προς τους «διαμορφωτές γνώμης», με προγράμματα φιλοξενίας και παρουσίασης του Νομού, σε επιλεγμένους δημοσιογράφους και παράγοντες του τουρισμού από επιλεγμένες χώρες του εξωτερικού και περιοχές της Ελλάδας.

Εάν επομένως συμφωνήσουμε και δεσμευτούμε για τις προτεραιότητες που δρομολογούν τις προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού ως μοχλός ευρύτερης ανάπτυξης και δεν περιχαρακωθούμε σε μίζερα σχήματα του παρελθόντος, είναι σίγουρο ότι η επόμενη 15ετία μπορεί να καταστήσει το Νομό αξιοζήλευτο.

4.3. Αναγκαίες θεσμικές και οργανωτικές προσαρμογές

Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ως σύστημα σχεδιασμού, διαχείρισης, αξιολόγησης και ελέγχου της υλοποίησης δημοσίων έργων και ιδιωτικών επενδύσεων εισήγαγε ένα σύνολο νέων αρχών και κανόνων που αποτέλεσαν δημιουργική στροφή - τομή σε σχέση με τα προηγούμενα ΚΠΣ, κυρίως ως προς την διαφάνεια και αποδοτικότητα των υλοποιούμενων προγραμμάτων.

- Με το Γ ΚΠΣ έγινε σαφής η διάκριση των γενικών επιλογών του στρατηγικού προγραμματισμού (για κοινωνικοοικονομική συνοχή και ανταγωνιστικότητα, προσβασιμότητα, ισότητα ευκαιριών και ενίσχυση της απασχόλησης και συμμετοχής στον δημόσιο βίο των γυναικών και ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, περιβαλλοντική αειφορία κ.ά.) που αντιστοιχούν στις στοχευόμενες επιπτώσεις των προγραμμάτων και αποφασίζονται σε επίπεδο Περιφερειακού Συμβουλίου.

- Από τις αρχές της επιστημονικής εξειδίκευσης, υλοποίησης, αξιολόγησης και ελέγχου της προόδου που ασκούνται μέσω της *συνεργασίας* των δημόσιων, αυτοδιοικητικών, κοινωνικοοικονομικών φορέων και των διαχειριστικών αρχών της *Επιτροπής Παρακολούθησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων*. Με αρμοδιότητα στον Επιχειρησιακό προγραμματισμό επίτευξης *ειδικών αποτελεσμάτων* η στόχων και θεματικών δεσμεύσεων των πόρων (αγροτικός τομέας, υποδομές και επενδύσεις επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, οργάνωση και ποιότητα ζωής στον αστικό χώρο, περιβαλλοντική αειφορία στη διαχείριση υδάτινων και φυσικών πόρων, υποδομές μεταφορών, κατάρτιση και σύνδεσή της με ενίσχυση των πολιτικών απασχόλησης κ.ά).

4.4. Θετικά κεκτημένα για συνέχιση με βελτίωση τους στο Δ΄ ΚΠΣ

Η 4χρονη εμπειρία εφαρμογής των παραπάνω αρχών και κανόνων κατά την υλοποίηση του Γ ΚΠΣ στη Θεσσαλία, τεκμηριωμένα και ιδιαίτερα μέσω της ενδιάμεσης αξιολόγησης ανέδειξε τρία θετικά κεκτημένα για συνέχιση με βελτίωση τους στο Δ΄ ΚΠΣ:

4.4.1. Έργα και Επενδύσεις

Τα έργα και οι επενδύσεις του Γ ΠΕΠ σε σχέση με το Β ΠΕΠ είναι κατά κανόνα πολύ μεγαλύτερου, *διπλάσιου προϋπολογισμού και μεγέθους* σε μονάδες φυσικού αντικείμενου, άρα είναι και περισσότερο *μετρήσιμα και αξιολογήσιμα* ως προς τα αποτελέσματά τους (οδικά, αρδευτικά, σχολεία, σχέδια βελτίωσης κ.α) *Επιπλέον* αυτών στις περισσότερες κατηγορίες τα έργα αξιολογούνται ως προς την κοινωνικοοικονομική και περιβαλλοντική σκοπιμότητά τους και κόστους / οφέλους στα μεγάλα έργα, έλεγχος ιστορικού και μοναδιαίου κόστους, καθώς και με χρηματοοικονομικές αναλύσεις βιωσιμότητας, επιχειρησιακό σχεδιασμό του φορέα λειτουργίας η και εσωτερικής αποδοτικότητας στα έργα που παράγουν έσοδα, κοκ.

4.4.2. Αδυναμίες της περιόδου σχεδιασμού και υλοποίησης του Γ ΚΠΣ

Η μέχρι σήμερα εμπειρία εφαρμογής της υλοποίησης του Γ ΚΠΣ στη Θεσσαλία ανέδειξε επίσης ορισμένα αρνητικά σημεία που μπορούν να βελτιωθούν η και να αλλάξουν στο Δ΄ ΚΠΣ.

4.4.3. Διαδικασία Συντονισμού και Γνωμοδότησης

Για να επιτευχθεί καλύτερος σχεδιασμός και συμπληρωματικότητα δράσεων και έργων σε Περιφερειακό επίπεδο με τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα πρέπει, όπως σωστά γίνεται σήμερα η διαδικασία συντονισμού και γνωμοδότησης κάθε έργου του ΠΕΠ Θεσσαλίας από τα αρμόδια θεματικά και οικονομικά Υπουργεία, έτσι αντίστοιχη θεσμική διαδικασία συντονισμού και γνωμοδότησης από την Περιφέρεια προς τα Υπουργεία, πρέπει να καθιερωθεί και κατά την ένταξη των Περιφερειακών έργων στα τομεακά Προγράμματα. Άλλως χωρίς τη γνώση των τομεακών έργων μέσω θεσμικής διαδικασίας, δεν είναι δυνατή ούτε η διασφάλιση της συμπληρωματικότητας των ΠΕΠ και τομεακών Προγραμμάτων, ούτε η αξιολόγηση συνολικά και των επιμέρους παρεμβάσεων και των επιπτώσεών τους σε θεματικά πεδία και περιοχές της περιφέρειας για να εξάγονται συμπεράσματα σε επίπεδο Περιφερειακής στρατηγικής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το Γ ΚΠΣ ανέδειξε την αναγκαιότητα διαμόρφωσης νέων αποτελεσματικών αρχών και συστημάτων τοπικής, Περιφερειακής –Εθνικής και Ευρωπαϊκής διακυβέρνησης: στην ανάδειξη των αρχών διαχείρισης και ελέγχου, της θεσμικής συλλογικής εκπροσώπησης, σύγχρονων κανόνων διαφάνειας στην διοίκηση των δημοσίων έργων, τις αρχές της διεπιστημονικής και διεπαγγελματικής συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου – ιδιωτικού –αυτοδιοικητικού και κοινωνικού τομέα, την διακριτότητα του αναγκαίου ισχυρού δημόσιου τομέα με επιτελικό ρόλο στην υλοποίησή των ΚΠΣ, από τον στρατηγικό ρόλο του πολιτικού συστήματος.

Στη νέα προγραμματική περίοδο υπάρχουν στοιχεία που μπορούν να στηρίξουν ένα νέο ανταγωνιστικό αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας, κυριότερα από τα οποία είναι η ύπαρξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε κλαδικό επίπεδο (βιομηχανία, βιοτεχνία εμπόριο αγροδιατροφικού τομέα, τουρισμός και υπηρεσίες κυρίως προς τις επιχειρήσεις), η ισορροπία μεταξύ των τομέων της, η στρατηγική γεωγραφική θέση, το ανάγλυφο του εδάφους, η ύπαρξη μεγάλων και συγκριτικά δυναμικών πόλεων, η διαθεσιμότητα επαρκούς ανθρώπινου και επιστημονικού δυναμικού και η διαθεσιμότητα σημαντικών πόρων κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο του Δ ΚΠΣ.

Η Περιφέρεια και οι φορείς της θα πρέπει να επιμείνουν και εμβαθύνουν συνολικά σε αυτή τη στόχευση με *ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ προς το Ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον με την προώθηση καινοτομικών και σύγχρονων διαπεριφερειακών επιχειρηματικών και επιχειρησιακών δράσεων*, ώστε να δημιουργηθεί μεσοπρόθεσμα ένα κρίσιμο μέγεθος κοινωνικοοικονομικών δραστηριοτήτων που να μπορεί να διατηρηθεί, διαχυθεί και να αναπτυχθεί αυτοτροφοδοτούμενο βιώσιμα και αυτοτελώς.

Το ΚΠΣ δεν είναι απλά το βασικό χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πού στοχεύει στην κοινωνικοοικονομική ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα, σύγκλιση και συνοχή των Περιφερειών. Με τη συνεργασία όλων μας μπορεί να γίνει και δημιουργός μιας άλλης αντίληψης με κανόνες και αρχές, υγιούς και βιώσιμης συνεργασίας των δημόσιων – ιδιωτικών- αυτοδιοικητικών και κοινωνικών φορέων σε όλα τα επίπεδα: διεπιστημονικού σχεδιασμού, κοινωνικής διαβούλευσης, υλοποίησης, ορθολογικής και έντιμης διαχείρισης των δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, έργων και αγαθών, επ' ωφελεία της χώρας και των πολιτών των τοπικών κοινωνιών των Περιφερειών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρχαιολογικός Λαογραφικός Πολιτιστικός Σύλλογος Μουζακίου «ΟΙ ΓΟΜΦΟΙ»
- Δήμος Καρδίτσας, *Περίπατος στην Παλιά Καρδίτσα*, 2001
- Ζέρβας Παν. (Δασοπόνος), *Οικοτουρισμός*
- Μιλίτσης Χρ., *Άγραφα*, 1997
- Πολιτιστικός και Τουριστικός Οδηγός Δήμου Μουζακίου Καρδίτσας, 2005
- Τουριστικές Διαδρομές στο Ν. Καρδίτσας, Επιμελητήριο Καρδίτσας, 2006
- Φύτρα Γεν. – Σιούφας Δημ., *Καρδίτσα*, Εκδόσεις Σαββάλας 2006
- [http:// www.3kala.gr](http://www.3kala.gr)
- [http:// www.EOT.gr](http://www.EOT.gr)
- [http:// www.karditsa-net.gr](http://www.karditsa-net.gr)
- [http:// www.mykarditsa.gr](http://www.mykarditsa.gr)
- [http:// www.YPAN.gr](http://www.YPAN.gr)
- [http:// www.ITEP.gr](http://www.ITEP.gr)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ & Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ

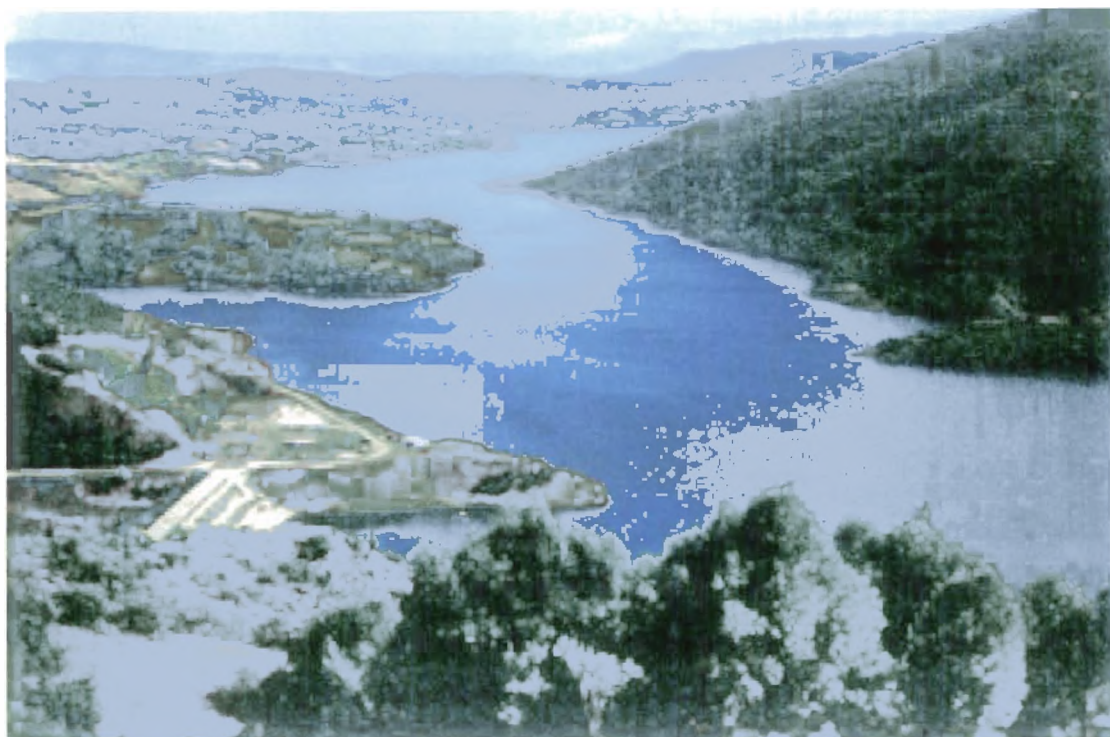
Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ



Λίμνη Πλαστήρα



Ποταμός Μέγδοβας



Λίμνη Σμοκόβου



Άγραφα



Αρχαιολογικό Μουσείο Κέδρου



Ορεινή Αργιθέα

Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ



Το Φρούριο



Κουρσούμ Τζαμί



Μετέωρα